

ÁKR – a törvényt ismertető képzés kormányablak- ügyintézők részére

Vértesy László

A kiadvány a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001
„A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-
program és oktatás technológiai fejlesztése” című
projekt keretében készült el és jelent meg.

Szerző:

© Dr. Vértesy László PhD jur. PhD oec.

Szakmai lektor:

Dr. habil. Boros Anita

Olvasószerkesztő:

Kiss Eszter

A kézirat lezárásának dátuma:

2018. május 31.

Kiadja:

© NKE, 2018

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert
Dékán

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

1. TARTALOM

1. Alapfogalmak	5
1.1. A közigazgatási hatósági eljárás fogalma, szabályozása.....	5
1.2. A közigazgatási hatósági eljárás szakaszai, az Ákr. felépítése.....	6
2. Az Ákr. alapelvei és hatálya, Alapvető rendelkezések	9
2.1. Alapelvek.....	9
2.2. Az Ákr. hatálya.....	12
2.2.1. Tárgyi hatály.....	12
2.2.2. Szervi hatály.....	12
2.2.3. Személyi hatály.....	13
2.2.4. Területi hatály.....	13
2.2.5. Időbeli hatály.....	14
2.3. Alapvető rendelkezések.....	14
2.3.1. Eljárási kötelezettség és garanciák.....	14
2.3.2. Határidő.....	15
3. Az Elsőfokú eljárás	17
3.1. Az eljárás fajtái.....	17
3.1.1. Automatikus döntéshozatal.....	19
3.1.2. Sommás eljárás.....	19
3.1.3. Teljes eljárás.....	19
3.2. Kérelemre induló hatósági eljárás.....	20
3.2.1. A kérelem visszautasítása és az eljárás megszüntetése.....	20
3.2.2. Szakhatóság.....	21
3.2.3. Idézés, értesítés.....	22
3.3. Bizonyítási eljárás és eljárási cselekmények.....	22
3.3.1. Irat.....	23
3.4. Hivatalbóli eljárás és hatósági ellenőrzés.....	27
3.5. Eljárási költség.....	27
4. A hatóság döntései	30
4.1. A döntés formái, tartalma.....	30
4.2. Hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány és hatósági nyilvántartás.....	31
4.2.1. Hatósági bizonyítvány.....	32
4.2.2. Hatósági igazolvány.....	34
4.2.3. Hatósági nyilvántartás.....	34
4.3. A döntés közzétevése és a döntés véglegessége.....	36
4.4. A döntés kijavítása, kiegészítése és a semmisség.....	36
5. Jogorvoslati szakasz	38
5.1. Kérelemre induló jogorvoslati eljárások.....	39
5.1.1. Közigazgatási per.....	39

5.1.2. Fellebbezés	40
5.2. Hivatalból induló jogorvoslati eljárások	41
5.2.1. A döntés módosítása vagy visszavonása	41
5.2.2. Felügyeleti eljárás	41
5.2.3. Ügyészi felhívás	41
6. Végrehajtási eljárás és egyes hatósági intézkedések különös szabályai.	43
6.1. Végrehajtás általános szabályai.	43
6.2. Egyes hatósági intézkedések különös szabályai	43
7. Jogszabálytár	45
8. Irodalomjegyzék	46

1. ALAPFOGALMAK

Az eljárás fogalma legáltalánosabban valamely cél elérésére alkalmas cselekedetek megállapított sorrendjét jelenti.¹ Az eljárás jogi értelemben ennél azzal szűkebb, hogy a cél (a döntés) és a cselekedetek (eljárási cselekmények) megállapított sorrendje is jogilag szabályozott. Célja a jogalkalmazás során az absztrakt, elvont normában meghatározott törvényi tényállás megfeleltetése az egyedi ügy történeti tényállásával, ennek eredményét pedig döntésébe foglalja.

1.1. A közigazgatási hatósági eljárás fogalma, szabályozása

Az alaki jogi normák felosztása alapján ez a pont a külső, hatósági eljárást tárgyalja részletesen. A jogtudományban, a jogágak szerint tipikusan háromféle jogalkalmazást, alapvető eljárási jogot ismerünk: a büntető eljárási jogot,² a polgári eljárásjogot³ és a közigazgatásit, amely szűken értelmezve a közigazgatási hatósági eljárás, pontosabban a közigazgatási rendtartás, valamint ehhez kapcsolódóan a közigazgatási perek.⁴ Mindegyik jogalkalmazás, azonban szemléletük jelentős mértékben eltérő, ezért érdemes röviden összevetni a bírósági (büntető és polgári) és a közigazgatási hatósági eljárást.

Elméleti összegzésként a közigazgatási eljárási jogon a közigazgatás és az emberek, jogalanyok együttműködésének alaki szempontból való jogi szabályozását értjük, szemben a más jogszabályokban található anyagi jog változatos rendelkezéseivel.⁵ A normák funkcionális tartalmánál az alaki jogi normák esetében utaltunk arra, hogy annak több típusa különböztethető meg. Így a közigazgatási hatósági eljárás (külső eljárási norma) nem azonos a közigazgatási eljárással. A közigazgatási hatósági eljárás a közigazgatási eljárás egyik fajtája. A tevékenységfajták osztályozását alapul véve, igazgatási értelemben a közigazgatási hatósági eljárás a szervezetrendszeren kívül, tehát nem hierarchikus igazgatás tárgykörébe tartozik. Az aktustan szerint a közigazgatási hatósági eljárás közigazgatás jogi aktusai közé tartozik, amely individuális (egyedi döntés) és a közigazgatási jogi aktusok közé sorolható. Ezen belül is egyoldalú és hatósági jogalkalmazói: tehát itt jelenik meg a hatósági határozat, a szakhatósági hozzájárulás, az eljárást kezdeményező aktus, az eljárás vezető aktusok és az ügyfél nyilatkozata. A teljesség érdekében még itt kell említeni a hatósági ellenőrzést, amely tényleges cselekmény, illetve a hatósági szerződést, amely kétoldalú aktus, és közigazgatási szerződésnek minősül. A hatósági döntéshez (határozat végzés) mint aktushoz számos tényleges cselekmény kapcsolódik, mert a közigazgatási hatósági eljárásnak lényeges mozzanatai az aktus előkészítését, meghozatalát és érvényesítését szolgáló cselekmények is.

A közigazgatási hatósági eljárásjog sokáig az anyagi normához kötődött, az egyes ágazati szabá-

¹ Magyary Zoltán (1942): Magyar közigazgatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 592. o.

² 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

³ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról.

⁴ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról, és a 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról.

⁵ Magyary (1942): i.m. 592. o.

lyok tartalmazták az alaki jogot is.⁶ Az egységesen és általánosan kodifikált közigazgatási hatósági eljárásjog a 20. század terméke, 1925-ben készült el az osztrák általános közigazgatási eljárási kódex (Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz). A két világháború közötti időszakban mindössze két ország – Lengyelország és Csehszlovákia – igyekezett követni az osztrák példát.⁷ Azonban a tudományos érdeklődés hazai vonatkozásban is figyelemre méltó, a Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet eljárásjogásza, Valló József, aki két komplett törvénytervezetet is elkészített és publikált (1937-ben majd 1942-ben),⁸ közben pedig – az akkori belügyminiszter megbízásából – Szitás Jenő is kidolgozott egy törvénytervezetet (1939).⁹ Sajnálatos, hogy egyik tervezetből sem lett törvény. A közigazgatási eljárás általános szabályainak megalkothatóságát illető kételkedés ellenére a magyar tételes jog tett néhány kísérletet egyes eljárási kérdések egységes szabályozására nézve. Ebben a sorban az 1901. évi XX. tc. volt az első, amely a határozatok kézbesítését és a jogorvoslatokat vonta szabályozási körébe. Az 1929. évi XXX. tc. – amely a közigazgatás rendezéséről szólt – már több eljárási jogintézményt szabályozott, az 1933. évi XVI. tc. pedig általánossá akarta tenni az egyfokú fellebbezési rendszert, ám az erre vonatkozó rendelkezését sohasem léptették hatályba.¹⁰ Végül a második világháború után az Országgyűlés elfogadta az 1957. évi IV. törvényt az államigazgatási eljárás általános szabályairól (Áe.), amely – nevéből is adódóan – az akkori szocialista berendezkedésnek felelt meg, mivel az önkormányzatok helyett tanácsok működtek. Az 1981-es átfogó reformja után, 1990-et követően többször módosították az Áe-t,¹¹ majd a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) helyezte hatályon kívül. 2018. január elsejével pedig a 2016. évi CL. törvényt az általános közigazgatási rendtartásról kell alkalmazni (Ákr.), amelyhez szorosan kapcsolódik a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.)

1.2. A közigazgatási hatósági eljárás szakaszai, az Ákr. felépítése

Az Ákr. a korábbi szabályozási metodikát követve az alapelveket és alapvető rendelkezéseket követően szabályozza az eljárás három szakaszát: az elsőfokú eljárást, a jogorvoslati eljárást és a végrehajtási eljárást. Az elsőfokú eljárás közigazgatási hatósági eljárás nélkülözhetetlen szakasza, ezzel szemben a másik két eljárási szakasz esetleges, nem minden esetben kell azokat lefolytatni, számos ügy az alapeljárással befejeződik. Az elsőfokú eljárás célja a döntés, míg a jogorvoslati szakasz rendeltetése, hogy az elsőfokú eljárásban hozott jogsértő vagy jogos érdeket sértő hatósági döntést korrigálni lehessen.¹² A végrehajtási szakasz pedig arra szolgál, hogy a közigazgatási hatóság által az eljárás során a döntésében előírt kötelezettséget önként nem teljesítő címzettet rábírájék a hatósági döntésben foglaltak teljesítésére.

⁶ Például az 1921. évi XXXIX. törvénycikk az őrlési és forgalmi adóról III. Fejezet felépítése a következő volt A) Anyagi jogszabályok, B) Eljárási szabályok, C) Büntető rendelkezések.

⁷ Ficzer Lajos (szerk.) (2004): Magyar közigazgatási jog. Általános rész, Osiris Kiadó, Budapest, 312. o.

⁸ Valló József (1937): Közigazgatási eljárás. Budapest székesfőváros házyomdájá, Budapest; Valló József (1942): Törvénytervezet az általános közigazgatási rendtartásról indokolással.

⁹ Szitás Jenő (1939): Közigazgatási eljárás. In: A korszerű közszolgálat útja, 9. szám.

¹⁰ Kilényi Géza (szerk.) (2006): A közigazgatási eljárási törvény kommentárja. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 8–9. o.

¹¹ Darák Péter – Boros Anita (szerk.) (2018): Az általános közigazgatási rendtartás szabályai. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 15. o.

¹² Pollák Kitti (2014): Achievement of the right to legal remedy in the Hungarian Administrative Procedures. In: Daniela Cickanova – Zuzana Illyova – Vladislav Micatek – Ondrej Ruzicka (szerk.): Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2013. Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2014. 121–131. o.

Állandó szakasz	Eshetőleges szakasz		Megjegyzés
	Elsőfokú eljárás	Jogorvoslat	
X	–	–	Az elsőfokú döntéssel lezárul az ügy.
X	X	–	Az elsőfokú döntés vitatott, de a jogorvoslati döntéssel lezárul az ügy.
X	–	X	A kötelezettséget tartalmazó elsőfokú döntést követően elmarad az önkéntes jogkövetés (teljesítés).
X	X	X	A kötelezettséget tartalmazó elsőfokú döntés vitatott, és a jogorvoslatot követően is elmarad az önkéntes jogkövetés (teljesítés).

1. sz. táblázat: Az eljárás szakaszai¹³

Mint azt az Ákr. címe is mutatja, a törvény csak az általános szabályokat tartalmazza, így az ágazati jogszabályok, a sajátosságoknak megfelelően kiegészítik ezeket. Erre a törvény több helyen is külön utal: „ha jogszabály másként/eltérően nem rendelkezik”, „a jogszabály eltérő szabályokat állapíthat meg”, „jogszabály eltérő rendelkezése hiányában” kifejezésekkel. Az Ákr. tizenkét fejezetben, 144 szakaszban szabályozza a közigazgatási rendtartást, a törvény sajátossága pedig, hogy nincs preambuluma.

¹³ A szerző saját szerkesztése.

Fejezet	Tartalom
I. Fejezet – Alapelvek és a törvény hatálya	1. Alapelvek 2. A törvény hatálya 3. Eljárási képesség és képviselő
II. Fejezet – Alapvető rendelkezések	4. Az eljárási kötelezettség 5. Illetékesség 6. A hatáskör és az illetékesség vizsgálata 7. Hatásköri és illetékességi vita 8. Eljárás az illetékességi területen kívül 9. Nyelvhasználat 10. Kizárás 11. Megkeresés 12. A kapcsolattartás általános szabályai 13. Adatkezelés 14. Adatok zárt kezelése 15. A kiskorú, a cselekvőképtelen és a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú, valamint a fogyatékossgal élő személy eljárási védelme 16. A támogató 17. Betekintés az eljárás irataiba
III. Fejezet – A kérelemre induló hatósági eljárás	18. A kérelem 19. Sommás eljárás és teljes eljárás 20. Hiánypótlás 21. A kapcsolódó eljárás 22. A kérelem visszautasítása 23. Az eljárás megszüntetése 24. Az eljárás felfüggesztése és szünetelése 25. Az ügyintézési határidő és a határidő számítása 26. Igazolási kérelem 27. A szakhatóság közreműködése 28. Idézés 29. Értesítés eljárási cselekményről 30. A tényállás tisztázása 31. Az ügyfél nyilatkozata 32. Irat 33. Tanú 34. Szemle 35. Szakértő 36. Tolmács 37. Tárgyalás 38. Egyezségi kísérlet 39. A bizonyítékok ismertetése az ügyféllel 40. Az eljárás akadályozásának következményei 41. Az eljárási cselekmények rögzítése
IV. Fejezet – A hatóság döntései	42. Határozat és végzés 43. A hatóság döntésének véglegessége 44. Az egyezség jóváhagyása 45. Azonnali végrehajthatóság 46. A döntés közzéte 47. A döntés kijavítása és kiegészítése 48. Hatósági szerződés
V. Fejezet – Hatósági bizonyítvány, igazolvány és nyilvántartás	49. Közös szabályok 50. Hatósági bizonyítvány 51. Hatósági igazolvány 52. Hatósági nyilvántartás
VI. Fejezet – Hatósági ellenőrzés	53. Általános szabályok 54. A hatósági ellenőrzés lefolytatása 55. A hatósági ellenőrzés lezárása
VII. Fejezet – A hivatalbóli eljárás	56. Az ügyfél adatszolgáltatási kötelezettsége
VIII. Fejezet – Az egyes hatósági intézkedések különös szabályai	57. Az ideiglenes intézkedés 58. Biztosítási intézkedések 59. Zár alá vétel és lefoglalás
IX. Fejezet – Jogorvoslat	60. Közigazgatási per 61. A döntés módosítása vagy visszavonása a keresetlevél alapján 62. Fellebbezés 63. A döntés módosítása vagy visszavonása 64. Felügyeleti eljárás 65. Ügyészi felhívás és fellépés 66. Semmisség
X. Fejezet – Eljárási költség, az eljárási költség előlegezése és viselése	67. Az eljárási költségre vonatkozó általános szabályok 68. Az eljárási költség viselése 69. Az eljárási költség előlegezése 70. Döntés az eljárási költség viseléséről 71. Költségmentesség
XI. Fejezet – Végrehajtás	72. Végrehajtható döntések 73. A végrehajtás elrendelése 74. A végrehajtás foganatosítása 75. Késedelmi pótlék 76. A végrehajtás felfüggesztése 77. A végrehajtás megszüntetése 78. A végrehajtási jog elévülése
XII. Fejezet – Záró rendelkezések	79. Felhatalmazó rendelkezések 80. Hatálybalépés 81. Átmeneti rendelkezések 82. A törvény hivatalos rövid megjelölése

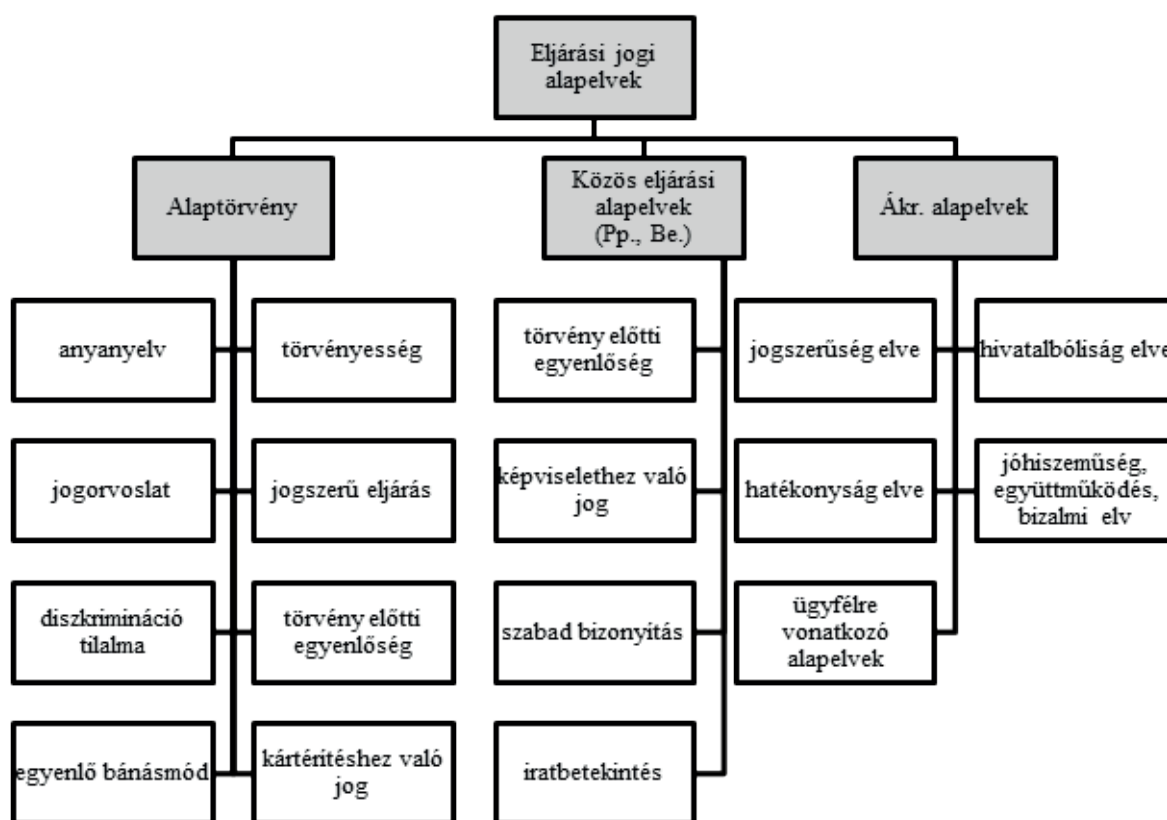
2. sz. táblázat: Az Ákr. felépítése¹⁴

¹⁴ A szerző saját szerkesztése.

2. AZ ÁKR. ALAPELVEI ÉS HATÁLYA, ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

2.1. Alapelvek

Az alapelvek olyan általános tételek, iránymutatások leíró és/vagy előíró szabályok, amelyeknek az eljárás minden szakaszában érvényesülnek. Kiindulópontként szolgál a jogi érvelés és döntéshozatal számára olyan esetekben, amikor a konkrét jogi szabályozás hiányzik vagy hézagos, így a jogértelmezésben és a joghézag kitöltésében is szerepet játszanak. Az eljárási alapelvek rendszere összetett: egyfelől az Alaptörvény is meghatároz általános követelményeket, másfelől számos követelmény más eljárásjogi jogszabályokban (például a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényben vagy a büntetőeljárásról szóló, 2017. évi XC. törvényben) is megtalálható. Ezek egy részét megismétli és átveszi az Ákr., illetve ezen túlmenően közigazgatás-specifikus szabályokat is megállapít. Az alapelveket nem csupán az Ákr. alkalmazása során kell figyelembe venni, hanem az Ákr. hatálya alá tartozó eljárásokra vonatkozó különös eljárási szabályok megalkotásánál is.

1. sz. ábra: Az eljárásjogi alapelvek rendszere¹⁵

¹⁵ A szerző saját szerkesztése.

Az Alaptörvényben számos olyan rendelkezés található, amely a közigazgatási eljárásjogban is érvényesül: a törvény előtt mindenki egyenlő.¹⁶ Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.¹⁷ A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.¹⁸ Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére.¹⁹ Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez.²⁰ Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.²¹ Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.²² Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar,²³ ez a közigazgatásai hatósági eljárásra is irányadó. Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.²⁴

A közös eljárási alapelvek közé tartozik a szabad bizonyítási rendszer, amely értelmében minden olyan bizonyíték felhasználható, amely a tényállás tisztázására alkalmas, de nem használható fel bizonyítékként a hatóság által, jogszabálysértéssel megszerzett bizonyíték. A hatóság szabadon választja meg a bizonyítás módját, és a rendelkezésre álló bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint értékeli. A személyes jellegű eljárási cselekményeket kivéve, jogosultságát megfelelően igazoló képviselő is eljárhat, tehet jognyilatkozatokat az eljárás alanyai helyett.²⁵

Az Ákr. bevezető gondolatai szerint az alapelvek közé tartozik, hogy a közigazgatási hatósági eljárásokban az eljárás minden résztvevője a rá irányadó szabályoknak megfelelően és az eljárás minden szakaszában az alapelvek és alapvető szabályok érvényre juttatásával jár el.²⁶ A közigazgatási hatóságra vonatkozik a jogszerűség, a hivatalbóliság és a hatékonyság elve. Az ügyfelet érinti a nyilatkozattétel joga. A hatóság biztosítja az ügyfél, továbbá az eljárás egyéb résztvevője²⁷ számára, hogy jogait és kötelezettségeiket megismerhessék. Az eljárás valamennyi résztvevője köteles jóhiszeműen eljárni és a többi résztvevővel együttműködni.²⁸

¹⁶ Magyarország Alaptörvénye XV. cikk.

¹⁷ Balogh-Békesi Nóra (2015): A tisztességes ügyintézéshez és a tisztességes eljáráshoz való jog. In: Gerencsér Balázs – Berkes Lilla – Varga Zs. András (szerk.): A hazai és uniós közigazgatási eljárásjog aktuális kérdései, Pázmány Press, Budapest, 53–66. o.

¹⁸ Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (1) bekezdés.

¹⁹ Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (2) bekezdés.

²⁰ Magyarország Alaptörvénye XXV. cikk.

²¹ Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (7) bekezdés.

²² Magyarország Alaptörvénye R) cikk (2) bekezdés.

²³ Magyarország Alaptörvénye H) cikk (1) bekezdés.

²⁴ Magyarország Alaptörvénye VI. cikk (2) bekezdés.

²⁵ Ld. Ákr. 62. § (2) (4) bekezdését.

²⁶ Ld. Ákr. 1. §-át.

²⁷ Az eljárás egyéb résztvevője a tanú, a hatósági tanú, a szakértő, a tolmács, a szemlétárgy birtokosa és az ügyfél képviselője.

²⁸ Ld. Ákr. 5-6. §-át.

Alapelv	Tartalom
Jogszerűség elve	<p>A közigazgatási hatóság jogszabály felhatalmazása alapján, hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolva jár el. A hatóság a hatásköre gyakorlása során</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szakszerűség, az egyszerűség, • az ügyféllel való együttműködés és • a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, • a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, • a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.
Hivatalbóliság (officialitás) elve	<p>Az ügy ura a hatóság. A hatóság</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kizárólag kérelemre indítható eljárások kivételével hivatalból eljárást indíthat, • a kérelemre indult eljárást jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén folytathatja, • hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, • a törvény keretei között felülvizsgálhatja a saját és a felügyelete alá tartozó hatóság döntését és eljárását.
Hatékonyaság elve	<p>A hatóság a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az eljárás valamennyi résztvevőjének</p> <ul style="list-style-type: none"> • a legkevesebb költséget okozza, és • az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen
Ügyfélre vonatkozó alapelvek	<p>Az ügyfél az eljárás során bármikor nyilatkozatot, észrevételt tehet.</p> <p>A hatóság biztosítja</p> <ul style="list-style-type: none"> • az ügyfél, továbbá • a tanú, a hatósági tanú, a szakértő, a tolmács, a szemletárgy birtokosa és az ügyfél képviselője számára, (eljárás egyéb résztvevője) • hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.
Jóhiszeműség, együttműködés és a bizalmi elv	<p>Az eljárás valamennyi résztvevője köteles jóhiszeműen eljárni és a többi résztvevővel együttműködni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senkinek a magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére. • Az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell. • A rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.

3. sz. táblázat: Alapelvek az Ákr. rendszerében²⁹

²⁹ A szerző saját szerkesztése az Ákr. 2-6. §-a alapján.

2.2. Az Ákr. hatálya

A hatály az érvényesség viszonylagossága, azt mutatja meg, hogy a jogszabály mit szabályoz (tárgyi hatály), kikre vonatkozik (alanyi hatály: szervei és személyi), mely földrajzi kiterjedés keretein belül kell alkalmazni (területi hatály) és melyik időponttól vagy időpontig (időbeli hatály).

2.2.1. Tárgyi hatály

A tárgyi hatály két fogalmat tartalmaz: a hatóság eljárása során a törvény hatálya alá tartozó közigazgatási hatósági ügyben és a hatósági ellenőrzés során az Ákr. törvény rendelkezéseit alkalmazza. A törvény alkalmazásában **hatósági ügy** az, amelynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél jogát vagy kötelezettségét megállapítja, jogvitáját eldönti, jogsértését megállapítja, tényt, állapotot, adatot (a továbbiakban együtt: adat) igazol, nyilvántartást vezet, illetve az ezeket érintő döntését érvényesíti. A hatóság – a hatáskörének keretei között – **ellenőrzi** a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a végrehajtható döntésben foglaltak teljesítését.³⁰ A jogalkotó a tárgyi hatály alól **kivette** a következő eljárásokat,³¹ így az Ákr. hatálya nem terjed ki

- a szabálysértési eljárásra,
- a választási eljárásra, a népszavazás kezdeményezésére és a népszavazási eljárásra,
- az adó-, valamint vámigazgatási eljárásra,
- a menekültügyi és idegenrendészeti, valamint – az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével – az állampolgársági eljárásra,
- a versenyfelügyeleti eljárásra, és
- a Magyar Nemzeti Banknak a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 4. § (2) és (5)-(9) bekezdéseiben, valamint a bizalmi vagyongazdálkodásról és a tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvényben meghatározott feladatkörével összefüggő hatósági eljárásokra.³²

2.2.2. Szervei hatály

A szervei hatály elsősorban a hatóságot jelenti. A **hatóság** az a szerv, szervezet vagy személy, amelyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet hatósági hatáskör gyakorlására jogosít fel vagy jogszabály hatósági hatáskör gyakorlására jelöl ki.³³ A gyakorlatban hatósági feladatot látnak el az államigazgatási szervek, az önkormányzati szervek (képviselő-testület, polgármester, bizottság, társulás, jegyző), a paradminisztratív szervek (köztestület, közintézet) és a hatósági jogkör gyakorlására feljogosított egyéb személyek (állatorvos, kaptány), szervezetek (gazdasági társaságok például gépjármű-szervízek). A szervei hatályt bővíti az Ákr, ugyanis a kérelem az illetékes hatóságnál vagy a **kormányablaknál** is előterjeszhető.³⁴ Törvény vagy a szakhatóságok kijelöléséről szóló kormányrendelet közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság számára előírhatja, hogy az ott meghatározott

³⁰ Ld. Ákr. 99. §-át.

³¹ Paulovics Anita (2003): Az általános és különös eljárási szabályok a közigazgatásban. Bíbor Kiadó, Miskolc, 214. o.

³² Ld. Ákr. 7-8. §-át.

³³ Ld. Ákr. 9. §-át.

³⁴ Ld. Ákr. 37. § (1) bekezdését.

szakkérdésben és határidőben **szakhatóság** kötelező állásfoglalását kell beszereznie.³⁵ Szintén ide tartozik még a megkeresés esetén a **megkeresett hatóság**, valamint a **közreműködő hatóságok**, mint amilyen a rendőrség egyes kényszerselekmények foganatosítása esetében, illetve a gyámhatóság az ügygondnok kirendelése érdekében.³⁶ Az ügyész is itt említhető az ügyészi fellépés, felhívás esetén.

2.2.3. Személyi hatály

A **személyi hatály** központi szereplője az ügyfél. Az ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak. Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek.³⁷ A természetes személy ügyfél akkor rendelkezik eljárási képességgel, ha az ügy tárgyára tekintettel cselekvőképességnek minősül.³⁸ Ha az ügy személyes jellege vagy a kötelezettség tartalma nem zárja ki, a kieső ügyfél helyébe a polgári jog szabályai szerinti **jogutódja** lép. Ha az ügy tárgya dologi jogot érint, a kieső ügyfél helyébe az üggyel érintett dologi jog új jogosultja lép.³⁹

Az **eljárás egyéb résztvevői** a tanú, a hatósági tanú, a szakértő, a tolmács, a szemletárgy birtokosa és az ügyfél képviselője. Ha törvény nem írja elő az ügyfél személyes eljárását, helyette törvényes képviselője vagy az általa, illetve törvényes képviselője által **meghatalmazott személy**, továbbá az ügyfél és képviselője együtt is eljárhat. A meghatalmazott a képviselői jogosultságát – ha azt a rendelkezési nyilvántartás nem tartalmazza – köteles igazolni. A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Ha az ügyfélnek képviselője van, és az ügyfél eltérően nem rendelkezik, az iratokat a hatóság – a személyes megjelenésre szóló idézés kivételével – a képviselő részére küldi meg.⁴⁰ A cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatal elősegítése érdekében a gyámhatóság által kirendelt **támogató** a támogatott személlyel egyidejűleg az eljárás során valamennyi eljárási cselekménynél jelen lehet; a nyilatkozat, adatszolgáltatás megtételének elősegítése érdekében a támogatott személlyel egyeztetethet.⁴¹

2.2.4. Területi hatály

A területi hatály a Jat. általános szabályai szerint alakul, tehát a 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról 6. § (1) bekezdésének megfelelően a jogszabály területi hatálya Magyarország területére, az önkormányzati rendelet területi hatálya a helyi önkormányzat közigazgatási területére terjed ki. Az önkormányzati rendelet területi hatálya tovább a társulásban részt vevő helyi önkormányzatok, és a társult képviselő-testületben részt vevő települési önkormányzatok közigazgatási területére terjed ki. Az Ákr-t a külföldön található magyar külképviseletek, a nagykövetségek és konzulátusok eljárása során is alkalmazni kell.

³⁵ Ld. Ákr. 55. § (1) bekezdését.

³⁶ Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Kovács András György (2013): Nagykommentár a közigazgatási eljárási törvényhez. CompLex Kiadó, Budapest, 351. o.

³⁷ Ld. Ákr. 10. §-át.

³⁸ Ld. Ákr. 12. §-át.

³⁹ Ld. Ákr. 11. §-át.

⁴⁰ Ld. Ákr. 13-14. §-át.

⁴¹ Ld. Ákr. 32. §-át; és Boros Anita (2014): A Ket. egyes rendelkezéseiről II. In: Új Magyar Közigazgatás. 7. évfolyam, 4. szám, 74–75. o.

2.2.5. Időbeli hatály

Az Ákr. 2018. január 1. napján lépett hatályba. A törvény rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni. A törvény végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit a törvény hatálybalépésekor még el nem rendelt, és a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell(ett).⁴²

2.3. Alapvető rendelkezések

2.3.1. Eljárási kötelezettség és garanciák

Az **eljárási kötelezettség** alapján a hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben az illetékességi területén, vagy kijelölés alapján köteles eljárni.⁴³ Az illetékesség alapján az azonos hatáskörű hatóságok közül az jár el, amelynek területén az ügy tárgyát képező ingatlan fekszik, ennek hiányában a tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják, ennek hiányában a jogellenes magatartást elkövették. Ha ezek alapján nem állapítható meg az illetékes hatóság, a kérelmező ügyfél választása szerint lakóhelye vagy tartózkodási helye, illetve székhelye, telephelye vagy fióktelepe szerint illetékes hatóság jár el.⁴⁴ Részletes szabályok vonatkoznak a hatáskör és az illetékesség vizsgálatára, valamint a hatásköri és illetékességi vitára.⁴⁵ A kormányablakoknál történő ügyintézésrel kapcsolatban általánosan megállapítható, hogy az okmányirodai hatáskörök túlnyomó többsége esetében az illetékesség nem releváns, ugyanis bármelyik kormányablaknál előterjeszhető a kérelem, megindítható az eljárás (személyigazolvány, gépjármű okmányok, útlevél, utóbbi időben a lakcímváltoztatás is idetartozik), amelyek rendszerint automatikus döntéshozatali eljárásban elbírálhatók és legtöbbször hatósági bizonyítvány vagy igazolvány kiadására kerül sor, vagy megtagadják annak kiállítását. Azokban az esetekben, amelyekben tipikus hatósági eljárásra kerül sor; ügyirat, érdemi vagy nem érdemi döntés készül, ott érvényesülnek az illetékességi szabályok, és sommás vagy teljes eljárás keretében történik az ügyintézés.

A **nyelvhasználat** főszabálya szerint – összhangban az Alaptörvénnyel – Magyarországon a közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve a magyar, de mindenkit, a nemzetiségeket is megilleti az anyanyelv használatának joga, így a nemzetiségi önkormányzat határozatában meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét. A magyar nyelvet nem ismerő ügyfél – a fordítási és tolmácsolási költség előlegezése és viselése mellett – kérheti, hogy a hatóság bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét.⁴⁶

A tisztességes ügyintézés garanciája a **kizárás** általános szabálya, mely szerint az ügy elintézésében nem vehet részt az a személy, akitől nem várható el az ügy tárgyilagos megítélése. További garanciális elem, hogy az ügy elintézéséből kizárt az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, az eljárás egyéb résztvevője és a támogató. Az ügy másodfokú elintézéséből kizárt, aki az ügy elintézésében első fokon részt vett. Az ügy elintézéséből kizárt az a hatóság, amelynek vezetőjével szemben kizárási ok merül fel.⁴⁷

⁴² Ld. Ákr. 143. (1)-(2) bekezdését.

⁴³ Ld. Ákr. 15. § (1) bekezdését.

⁴⁴ Ld. Ákr. 16. §-át.

⁴⁵ Ld. Ákr. 18. §-át.

⁴⁶ Ld. Ákr. 20-21. §-át.

⁴⁷ Ld. Ákr. 22-23. §-át.

A második fejezet rendezi továbbá a megkeresést, a kapcsolattartás általános szabályait, az adatkezelést, valamint, hogy a kiskorút, a cselekvőképtelen és a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorút, valamint a fogyatékossgal élő személyt a közigazgatási hatósági eljárásban fokozott védelem illeti meg. A képviselő mellett a támogató intézménye is igénybe vehető a hatósági ügyintézés során.⁴⁸ Az iratbetekintési jog lényege, hogy az ügyfél az eljárás bármely szakaszában és annak befejezését követően is betekinthez az eljárás során keletkezett iratba, korlátja, hogy nem lehet betekinteni a döntés tervezetébe.⁴⁹

2.3.2. Határidő

A **határidő** egy olyan időtartam, amelyen belül valamilyen eljárási szereplőnek valamilyen kötelezettségnek eleget kell tennie.⁵⁰ A **határnap** egy meghatározott időpont az eljárási cselekmény teljesítésére. A közigazgatási hatósági eljárásban a határidők egyfelől általános értelemben vett határidők, másfelől ügyintézési határidők, valamint teljesítési határidők lehetnek.

Az ügyintézési határidő az az időtartam, amelyen belül a hatóság köteles eleget tenni eljárási kötelezettségének, azaz az eljárást lefolytatni, a döntést meghozni és azt közölni. Az ügyintézési határidő, ha törvény eltérően nem rendelkezik, az eljárás megindulásának napján kezdődik. Az eljárás a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő megérkezését követő napon indul. A hivatalbóli eljárás az első eljárási cselekmény elvégzésének napján kezdődik. Az Ákr-ben meghatározott ügyintézési határidőknél (automatikus döntéshozatal – 24 óra, sommás eljárás 8 nap, teljes eljárás 60 nap) hosszabb határidőt törvény, rövidebb határidőt jogszabály állapíthat meg. Ebbe nem számít be az eljárás felfüggesztésének, szünetelésének és – ha függő hatályú döntés meghozatalának nincs helye – az ügyfél mulasztásának vagy késedelmének időtartama. Az ügyet **sonon kívül** kell elintézni, ha a kiskorú ügyfél érdekeinek veszélyeztetettsége indokolja; életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja; a hatóság ideiglenes biztosítási intézkedést rendelt el, vagy a közbiztonság, a közrend vagy a nemzetbiztonság érdekében egyébként szükséges.⁵¹ A határidő túllépés eseteit jelenti, ha a hatóság határidőben nem hoz függő hatályú döntést; az ügyintézési határidőt túllépi – és függő hatályú döntés meghozatalának nem volt helye –, vagy az automatikus döntéshozatal, vagy a sommás eljárás szabályait indokolatlanul mellőzi. Ennek jogkövetkezménye, hogy a hatóság az eljárás lefolytatásáért illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget (ennek hiányában tízezer forintot) megfizet a kérelmező ügyfélnek, aki mentesül az eljárási költségek megfizetése alól is.⁵²

A **határidő számítási szabályok** szerint a napokban megállapított határidőbe nem számít bele a határidő kezdetére okot adó cselekmény vagy körülmény bekövetkezésének, a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének, valamint a közhírré tétel napja. A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján. Az órákban megállapított határidő az okot adó cselekményt követő óra első percében kezdődik. Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő – az ügyintézési határidő kivételével (!) – a következő munkanapon jár le. A postán küldött beadvány és megkeresés előterjesztési ideje a postára adás napja. A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be.⁵³

⁴⁸ Darák – Boros (szerk.) (2018): i.m. 89. o.

⁴⁹ Ld. Ákr. 33-34. §-át.

⁵⁰ Szabó Lajos – Gyergyák Ferenc – Darák Péter (2005): A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályai. Unió Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 78. o.

⁵¹ Ld. Ákr. 50. §-át.

⁵² Ld. Ákr. 51. §-át.

⁵³ Ld. Ákr. 52. §-át.

Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott,⁵⁴ **igazolási kérelmet** terjeszthet elő. Az igazolási kérelmet a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követően, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy a határidő utolsó napjától számított, az igazolni kívánt eljárási cselekményre előírt határidővel megegyező időtartamon, de legfeljebb negyvenöt napon belül lehet előterjeszteni. A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, ha ennek feltételei fennállnak. Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az elmulasztott határnapot vagy határidőt megtartottnak tekinti, ezért ha szükséges, a döntését módosítja vagy visszavonja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel.⁵⁵

⁵⁴ Ld. a Kúria Kfv.VI.35.780/2012/6.számú ítéletét.

⁵⁵ Ld. Ákr.53-54.§-át.

3. AZ ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS

3.1. Az eljárás fajtái

Az Ákr. az eljárás több fajtáját ismeri: a kérelem automatikus döntéshozatali eljárásban, sommás vagy teljes eljárásban bírálható el.⁵⁶ A kormányablakok esetében az alábbi ügytípusok különböztethetők meg, amelyek mindegyike megfeleltethető az Ákr. egy vagy több eljárásfajtájának.

Kormányablak ügytípus	Ákr.	Példa/megjegyzés
azonnali ügyintézés, amely teljes körű ügyintézés saját hatáskörben	automatikus döntéshozatali eljárás	<ul style="list-style-type: none">új személyi azonosítóról és lakcímről szóló hatósági igazolvány kiállítása iránti kérelem,papír alapú hiteles tulajdonilap-másolat szolgáltatás iránti kérelem,forgalmi engedély cseréjére irányuló kérelem
eljárás meghatározott ügyintézési határidőn belül, amely teljes körű ügyintézés saját hatáskörben	sommás vagy teljes eljárás	<ul style="list-style-type: none">egyéni vállalkozói igazolvány kiállítása iránti kérelem, magánútlevél kiadása, cseréje iránti kérelem,vezetői engedély pótlása iránti kérelem
hiánypótlási felhívás kiadása	teljes eljárás	bármelyik eset, ahol a kérelem tartalma nem teljes
kormányablakban előterjeszhető kérelmek, amelyeket haladéktalanul, de legkésőbb a következő munkanapon az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz továbbít, az érdemi döntést a hatáskörrel rendelkező szerv hozza meg az ügyben	sommás vagy teljes eljárás	általában a megyei/fővárosi kormányhivatalhoz történik a továbbítás, kivételesen a járási szakigazgatási osztályhoz, vagy más szervhez <ul style="list-style-type: none">anyakönyvi kivonat kiállítása iránti kérelem,építési engedély kiadása iránti kérelem,gyermek családi és utónevének megállapítása iránti kérelem
tájékoztatás ügyfél jogairól és kötelezettségeiről, az eljárás menetéről, olyan ügyek esetében indokolt, amikor kedvezőbb lenne a kérelem benyújtása a hatáskörrel rendelkező szervnél, illetve ha az ügyintézés olyan speciális szaktudást igényel, amely a kormányablakokban nem áll rendelkezésre	nem hatósági ügy	<ul style="list-style-type: none">terhességi-gyermekágyi segély iránti kérelem,gyermekgondozási díj iránti kérelem,cégbejegyzési és változásbejegyzési eljárás
kiegészítő szolgáltatások	automatikus döntéshozatali eljárás	<ul style="list-style-type: none">ügyfélkapu-regisztráció,betekintési lehetőség az Országos Cégnyilvántartási és Céginformációs Rendszer cégadatbázisába

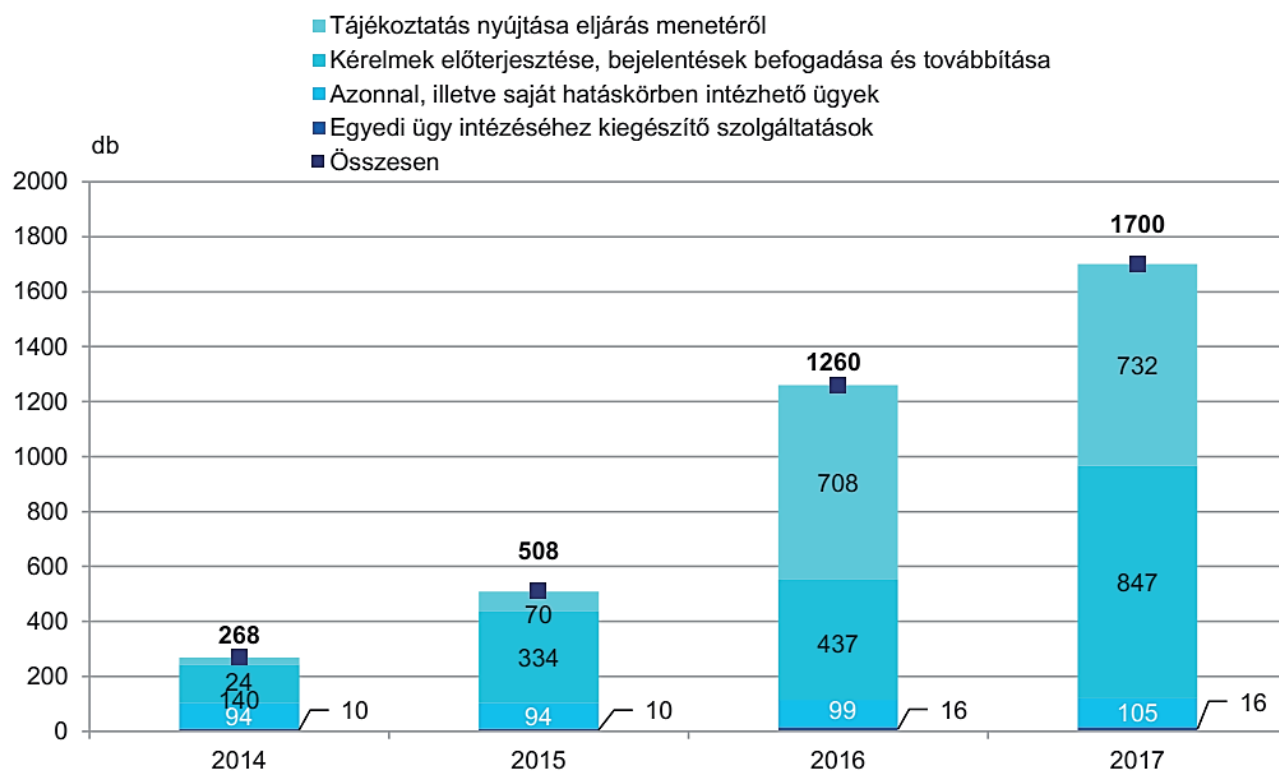
4. sz. táblázat: Eljárásfajták a kormányablakok és az Ákr. rendszerében⁵⁷

⁵⁶ Ld. Ákr. 39. §-át.

⁵⁷ A szerző saját szerkesztése.

Szűk körbe tartoznak a kormányablakokhoz hivatalból intézhető ügyek is, amelyeknek megindítása nem függhet az ügyfél szándékától és akaratától, és főként más hatósági (kényszer)intézkedés indokolja (például gépjárművezetői engedély visszavonása).

Az ügyfelek szolgáltatásokhoz való hozzáférése szempontjából az ügynevezett egyablakos rendszerű ügyintézés felel meg a legjobban, amely lehetővé teszi, hogy a lehető legtöbb ügyfajta valamennyi, az eljárásokkal kapcsolatos cselekménye egy helyen intézhető legyen. A kormányablakok felállításával 2011-ben fokozatosan megkezdődött az okmányirodai és szakhatósági ügyfélszolgálati feladatok integrálása az egységes ügyfélszolgálati hálózatba. Ezzel párhuzamosan folyamatosan növekedett az elintézhető ügykörök száma, amelyeket a kormány taxatív felsorolással az 515/2013. (XII. 30.) kormányrendeletben állapított meg. A reform végcélja, hogy a kormányablakokban intézhető ügyek köre a szakigazgatási területek teljes horizontját átfogja, azaz a tervek szerint az ügyfelek 2500 különböző hatósági ügytípusban tudnak majd segítséget kapni egy helyen.⁵⁸

2. sz. ábra: A kormányablakban intézhető ügykörök száma⁵⁹

A kormányablakok szolgáltatásportfóliója folyamatosan bővül, az indulása óta átlagosan megkétszereződött az intézhető ügyek száma. 2017-ben az ügykörök száma összesen 1700, ebből 847 a továbbítási szint, és 732 olyan ügykört találunk, amelyben a kormányablakok kizárólag tájékoztatást nyújtanak. Az ügykörök között továbbra is csekély számban (105) vannak az azonnal vagy saját hatáskörben intézhető ügyek.

⁵⁸ Nemzeti Közszerzői Egyetem (2017): Jó állam jelentés 2017. A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés, Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 148. o.

⁵⁹ Nemzeti Közszerzői Egyetem (2017): Jó állam jelentés 2017. A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés, Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 148. o.

3.1.1. Automatikus döntéshozatal

Az automatikus döntéshozatalnak van helye, ha azt törvény vagy kormányrendelet megengedi, a hatóság részére a kérelem benyújtásakor minden adat rendelkezésére áll, a döntés meghozatala mérlegelést nem igényel, és nincs ellenérdekű ügyfél.⁶⁰ Ezekben az egyszerű megítélésű ügyekben a bizonyítási eljárás is szinte azonnal lefolytatható, ezért az ügyintézési határidő is rendkívül rövid, mindössze huszonnégy óra. Számos kormányablaknál intézhető ügyben ez elegendő is, a legtöbb esetben azonnal el is intézhető az ügy: személyi azonosítóról és lakcímről szóló hatósági igazolvány kiállítása, papír alapú hiteles tulajdonilap-másolat, forgalmi engedély cseréje.

3.1.2. Sommás eljárás

A sommás eljárásra akkor kerül sor, ha a hiánytalanul előterjesztett kérelem és mellékletei, valamint a hatóság rendelkezésére álló adatok alapján a tényállás tisztázott és nincs ellenérdekű ügyfél. Ha a hatóság megállapítja, hogy bármely feltétel nem áll fenn, a sommás eljárás szabályait mellőzi, és függő hatályú döntést hoz a teljes eljárásban való elbírálás érdekében vagy visszautasítja a kérelmet, megszünteti az eljárást, érdemben dönt vagy felfüggeszti, szünetelteti az eljárást. Ha az ügyfél új bizonyítékot terjeszt elő, vagy tesz bizonyítási indítványt, ezt a hatóság az ügy teljes eljárásban való lefolytatása iránti kérelemnek tekinti, és a kérelmet teljes eljárásban bírálja el.⁶¹ Sommás eljárásban az ügyintézési határidő nyolc nap. Ide tartozik az egyéni vállalkozói igazolvány kiállítása iránti kérelem, magánútlelvi kiadása, cseréje iránti kérelem vagy a vezetői engedély pótlása iránti kérelem elintézése.

3.1.3. Teljes eljárás

A teljes eljárásban történt elbírálás első mozzanata, hogy a hatóság az eljárás megindításától számított nyolc napon belül **függő hatályú döntést** hoz, amely a benne foglalt joghatásokat csak akkor váltja ki, ha az ügyben nem születik más döntés a hatóság részéről. Ehhez a döntéshez akkor kapcsolódnak joghatások, ha az ügyintézési határidő elteltével a hatóság a hatósági ügy érdemében nem döntött és az eljárást nem szüntette meg. A függő hatályú döntésben a hatóság rendelkezik arról, hogy az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy igazgatási szolgáltatási díjnak megfelelő összeget, ennek hiányában tízezer forintot a hatóság köteles a kérelmező ügyfél részére megfizetni, a kérelmező ügyfél mentesül az eljárási költségek megfizetése alól, a kérelmezett jog gyakorlása az ügyfelet megilleti. Fontos megjegyezni, hogy hatósági bizonyítvány vagy hatósági igazolvány kiállítása, a hatósági nyilvántartásba való bejegyzés, törlés és módosítása esetében a kérelmezett jog gyakorlása nem illeti meg az ügyfelet, erről a függő hatályú döntésben nem kell rendelkezni, ezek formája – mivel nem érdemi döntés – függő hatályú végzés. Továbbá nincs helye függő hatályú döntés meghozatalának, ha a döntés – központi hivatal kivételével – központi államigazgatási szerv vagy annak vezetője, vagy a Magyar Nemzeti Bank hatáskörébe tartozik, illetve ha az ügy tárgya honvédelmi és katonai, továbbá nemzetbiztonsági célú építmény.⁶²

A **teljes eljárásban**, mivel az érdemi ügyintézés bonyolultabb, több eljárás cselekmény elvégzése szükséges (például a tényállás tisztázása, így bizonyítási eljárásra is sor kerül, vagy ellenérdekű

⁶⁰ Ld. Ákr. 40.§-át.

⁶¹ Ld. Ákr. 41. §-át.

⁶² Ld. Ákr. 43. §-át.

ügyfelek is részt vesznek az eljárásban), ezért az ügyintézési határidő hatvan nap. Sajátos jogorvoslati forma, hogy ha az automatikus döntéshozatali eljárásban és a sommás eljárásban hozott döntéssel szemben fellebbezésnek nincs helye, a döntés közlését követő öt napon belül az ügyfél kérheti, hogy a hatóság a kérelmét ismételten, teljes eljárásban bírálja el.⁶³

3.2. Kérelemre induló hatósági eljárás

A **kérelem** az ügyfél olyan nyilatkozata, amellyel hatósági eljárás lefolytatását, illetve a hatóság döntését kéri jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében. Ha a kérelem a jogszabályban foglalt követelményeknek nem felel meg vagy megfelel, de a tényállás tisztázása során felmerült új adatra tekintettel az szükséges, az eljáró hatóság határidő megjelölésével, a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett – ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik – *egy ízben* (!)⁶⁴ hiánypótlásra hívja fel a kérelmezőt. Nem kérhető az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági állásfoglalás csatolása, és az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével olyan adat, amely nyilvános, vagy amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak tartalmaznia kell. A hiánypótlás időtartama beleszámít az ügyintézési határidőbe.

3.2.1. A kérelem visszautasítása és az eljárás megszüntetése

Az eljárás megindulását követő két akadály a kérelem visszautasítása, illetve az eljárás megszüntetése. A hatóság a **kérelmet visszautasítja**, ha az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele hiányzik, és az Ákr. ahhoz más jogkövetkezményt nem fűz, vagy az ugyanazon jog érvényesítésére irányuló kérelmet a bíróság vagy a hatóság érdemben már elbírálta, és a kérelem tartalma, valamint az irányadó jogi szabályozás nem változott.⁶⁵ A hatóság a **kérelmet visszautasíthatja**, ha azt nem az előírt formában terjesztették elő. Ha a kérelmező a kérelmét öt napon belül az előírt formában ismételten előterjeszti, a hatóság az eljárást teljes eljárásban folytatja le, azzal, hogy a kérelmet az eredeti benyújtáskor előterjesztettnek kell tekinteni, de az ügyintézési határidőt az ismételt benyújtást követő naptól kell számítani.⁶⁶

A hatóság az eljárást **megszünteti**, ha

- a kérelem visszautasításának lett volna helye, annak oka azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- a kérelmező ügyfél a hatóság felhívására nem nyilatkozik, és ennek hiányában a kérelem nem bírálható el, és az eljárást hivatalból nem folytatja,
- az eljárás okafogyottá vált,
- az ügyfél nem tesz eleget eljárási költség előlegezési kötelezettségének,
- az eljárás kérelemre indult, és valamennyi kérelmező ügyfél kérelmét visszavonta, illetve ahhoz az ellenérdekű ügyfelek hozzájárultak, és az eljárás hivatalból nem folytatható,
- a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság már eljár, vagy más hatóság kijelölésére került sor, vagy

⁶³ Ld. Ákr. 42. §-át.

⁶⁴ Legf. Bír. Kfv.I.39.257/2010/4.

⁶⁵ Szabó – Gyergyák – Darák (2005): i.m. 93. o.

⁶⁶ Ld. Ákr. 46. §-át.

- az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ (a továbbiakban: előkérdés), amely bíróság vagy más szerv hatáskörébe tartozik, és az ügyfél a hatóságnak az eljárás megindítására vonatkozó felhívásának nem tesz eleget.⁶⁷

Az eljárás felfüggesztése és szünetelése ideiglenesen akasztja meg az eljárást.⁶⁸ A hatóság **felfüggeszti** az eljárást, ha az előkérdés bíróság hatáskörébe tartozik, vagy az ügyben külföldi szervet kell megkeresni. Törvény lehetővé teheti az eljárás felfüggesztését, ha az előkérdés más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el. Az eljárás **szünetel**, ha azt – jogszabály kizáró rendelkezésének hiányában – az ügyfél kéri, több ügyfél esetén az ügyfelek együttesen kérik. A jogbiztonságot erősíti, hogy időben ne húzódjon el a függő jogi helyzet, így hat hónapi szünetelés után a csak kérelemre folytatható eljárás megszűnik. Emellett az Ákr. 43. § (5) bekezdésének utalása alapján az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 47/A. §-a szerint függőben kell tartani a beadvány elintézését a törvényben taxatív meghatározott okok időtartamára, például a beadvány függőben tartása a rangsorban előrébb álló beadvány elintézéséig.⁶⁹

3.2.2. Szakhatóság

A közigazgatási eljárások egy része nem sommás eljárásnak minősülő, összetett, teljes eljárásban elbírálható komplex tény- és jogkérdések vizsgálatát igénylő eljárások, amelyekben osztott hatáskörben szakhatóságok bevonása is szükséges.⁷⁰ Az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság – ha ezt törvény vagy a szakhatóságok kijelöléséről szóló kormányrendelet közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján előírja – az ott meghatározott szakkérdésben és határidőben **szakhatósági** állásfoglalást köteles beszerezni. Nem kell a szakhatóságot megkeresni, ha a kérelmet vissza kell utasítani. Ebből következik, hogy nem kérhető az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági állásfoglalás csatolása. Nincs helye szakértő kirendelésének, ha ugyanabban a szakkérdésben szakhatóság állásfoglalását kell beszerezni. Az ügyben született döntés tartalmát illetően a rendelkező rész tartalmazza a szakhatóság állásfoglalást, az indokolás pedig a szakhatósági állásfoglalás indokolását. Mivel a szakhatósági állásfoglalást belefoglalják a döntésbe a szakhatóság döntése csak az eljárást befejező döntés elleni jogorvoslat keretében támadható meg. Ha a szakhatóság utóbb észleli, hogy állásfoglalása jogszabályt sért, állásfoglalását a hatóság határozatának vagy eljárást megszüntető végzésének véglegessé válásáig egy ízben módosíthatja. A szakhatóság mellőzése esetén az erről való tudomásszerzést követően egyeztet a hatósággal, ennek eredményéhez képest adja ki állásfoglalását. Egyebekben a döntést meg kell semmisíteni, illetve vissza kell vonni, és szükség esetén új eljárást kell lefolytatni, ha azt a szakhatóság kötelező megkeresése nélkül vagy a szakhatóság állásfoglalásának figyelmen kívül hagyásával hozták meg.

Ha törvény vagy kormányrendelet nem zárja ki, az ügyfélnek az eljárás megindítása előtt benyújtott kérelmére a szakhatóság a szakhatósági állásfoglalásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával **előzetes szakhatósági állásfoglalást** ad ki, amely egy évig csatolható be a kérelemhez.⁷¹

⁶⁷ Ld. Ákr. 47. §-át.

⁶⁸ Ld. Ákr. 48-49. §-át.

⁶⁹ Darák – Boros (szerk.) (2018): i.m. 119. o.

⁷⁰ Csiba Tibor (2005): A megosztott hatáskör és a szakhatóság, mint ennek jogosultja. Magyar Közigazgatás, 55. évfolyam, 7. szám, 398–404. o.

⁷¹ Ld. Ákr. 55. §-át.

3.2.3. Idézés, értesítés

Az **idézés** lényege, hogy azt, akinek személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, a hatóság kötelezi, hogy a megjelölt helyen és időpontban jelenjen meg. Az idézést úgy kell közölni, hogy arról az idézett a meghallgatást megelőzően legalább öt nappal értesüljön. Az idézésben meg kell jelölni, hogy a hatóság az idézett személyt milyen ügyben és milyen minőségben kívánja meghallgatni. Az idézett személyt figyelmeztetni kell a megjelenés elmulasztásának következményeire.⁷²

Amennyiben idézésre nincs szükség, a hatóság az ügyfelet a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről és a tárgyalásról értesíti azzal a tájékoztatással, hogy az eljárási cselekményen részt vehet, de megjelenése nem kötelező. Az értesítést – ha az ügy körülményeiből más nem következik – úgy kell közölni, hogy azt az ügyfél legalább öt nappal korábban megkapja.⁷³

3.3. Bizonyítási eljárás és eljárási cselekmények

Ahogy azt már a fentiekben említettük, ha a döntéshozatalhoz nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, a hatóság – a **tényállás tisztázása** érdekében – bizonyítási eljárást folytat le.⁷⁴ A hatóság szabadon választja meg a bizonyítás módját, és a rendelkezésre álló bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint értékeli. Minden olyan bizonyíték felhasználható, amely a tényállás tisztázására alkalmas.⁷⁵ A hatóság által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.⁷⁶ Ha a hatóság az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, melynek során a hatóság nem biztosította, hogy az ügyfél minden bizonyítékot megismerjen, annak befejezését követően értesíti az ügyfelet, hogy – az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével – megismerhesse a bizonyítékokat, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő.⁷⁷

Az Ákr-ben nevesített **bizonyítási eszköz** az ügyfél nyilatkozata, az irat, a tanú, a szemle, a szakértő, a tolmács és a tárgyalás; ezt érdemes kiegészíteni a tárgyi bizonyítékokkal és a számítógépes adatokkal.⁷⁸ (Az irat külön alpontban szerepel.) Ha a tényállás tisztázása azt szükségessé teszi, a hatóság az ügyfelet nyilatkozattételre hívhatja fel.⁷⁹ Az ügyfél a nyilatkozatával pótolhatja a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges és akkor, ha jogszabály nem zárja ki. A **tanúként** idézett személy – a törvényben meghatározott kivétellel – köteles a hatóság előtt megjelenni és igazmondási kötelezettsége keretében tanúvallomást tenni. Tanúként nem hallgatható meg az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás; védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól.⁸⁰ Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság **szemlét** rendelhet el. A szemletárgy birtokosának távolléte – ha jelenléte nem szükségszerű – nem akadály a szemle megtartásának.⁸¹ A **szakértőt** akkor kell meghallgatni vagy – legalább tizenöt napos határidő tűzésével – szakvéleményt kell kérni, ha az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakérte-

⁷² Ld. Ákr. 58. §-át.

⁷³ Ld. Ákr. 61. §-át.

⁷⁴ Darák – Boros (szerk.) (2018): i.m. 137. o.

⁷⁵ Ld. Ákr. 62. §-át.

⁷⁶ Lőrincz Lajos (szerk.) (2009): Közigazgatási eljárásjog, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 243. o.

⁷⁷ Ld. Ákr. 76. §-át.

⁷⁸ Ld. részletesen: Boros Anita (2010): Bizonyítás a közigazgatási eljárásjogban II. Magyar Közlöny Kiadó, Budapest.

⁷⁹ Ld. Ákr. 63. §-át.

⁸⁰ Ld. Ákr. 66. §-át.

⁸¹ Ld. Ákr. 68. §-át.

lem szükséges, és az eljáró hatóság nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel.⁸² Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, **tolmácsot** kell alkalmazni.⁸³ A hatóság **tárgyalást** tart, ha a tényállás tisztázásához szükség van a felek együttes meghallgatására, az ellenérdekű ügyféllel szemben, kérelemre indított eljárásban (jogvita eljárás); az ügy természete lehetővé teszi, ellenérdekű ügyfelek részvételével zajló eljárásban, vagy a tényállás tisztázásához szükség van az eljárásban részt vevő személyek együttes meghallgatására.⁸⁴

Az eljárási cselekmények, így a bizonyítási eljárások rögzítésének alapvető formája a **jegyzőkönyv**. A szóbeli kérelemről – ha azt nyomban nem teljesítik –, valamint a tényállás tisztázása érdekében lefolytatott eljárási cselekményről az ügyfél vagy az eljárás más résztvevője részvétele esetén jegyzőkönyvet, más esetben feljegyzést kell készíteni. A **feljegyzés** tartalmazza készítésének helyét és idejét, az eljárási cselekményen részt vevő személyek azonosításához szükséges adatokat, nyilatkozataik lényegét, illetve a cselekmény lefolytatása során a tényállás tisztázásával összefüggő ténymegállapításokat. A jegyzőkönyv ezen túlmenően tartalmazza a jogokra és kötelezettségekre való figyelmeztetést. A feljegyzést annak készítője, a jegyzőkönyvet – annak minden oldalán – az eljárási cselekményen részt vevő személyek aláírják.⁸⁵

Az eljárás akadályozásának következménye, hogy azt, aki a kötelezettségét önhibájából megszegi, a hatóság az okozott többletköltségek megtérítésére kötelezi, illetve **eljárási bírsággal** sújthatja. Az eljárási bírság legkisebb összege esetenként tízezer forint, legmagasabb összege – ha törvény másként nem rendelkezik – természetes személy esetén ötszázezer forint, jogi személy vagy egyéb szervezet esetén egymillió forint. Az eljárási bírság kiszabásánál a hatóság figyelembe veszi a jogellenes magatartás súlyát, az érintett vagyoni helyzetét és jövedelmi viszonyait, továbbá az eljárási bírságnak ugyanabban az eljárásban történő ismételt kiszabása esetén az előző bírságolások számát és mértékét.⁸⁶

3.3.1. Irat

A kormányablakoknál történő ügyintézés során a legjellemzőbb bizonyítási eszköz az irat. Számos esetben az ágazati jogszabályok kötelezően megkövetelik az írásbeli, okirati bizonyítási formát. Az **irat** valamely szerv működése vagy személy tevékenysége során keletkezett vagy hozzá érkezett, egy egységként kezelendő rögzített információ, adategyüttes, amely megjelenhet papíron vagy bármilyen más adathordozón.⁸⁷ Tartalma lehet szöveg, adat, grafikon, hang, kép, mozgókép vagy bármely más formában lévő információ vagy ezek kombinációja. A **közirat** a keletkezés idejétől és az őrzés helyétől függetlenül minden olyan irat, amely a közfeladatot ellátó szerv irattári anyagába tartozik vagy tartozott. A **magánirat** a nem közfeladatot ellátó szerv irattári anyagába tartozó, valamint a természetes személyek tulajdonában lévő irat.

Az **okirat** annyiban különbözik a más irományoktól, hogy kifejezetten valamely joghatás kiváltására (jog vagy kötelezettség keletkezésére, megállapítására, megváltoztatására vagy megszüntetésére), tény vagy jogosultság igazolására irányul. Rendeltetését tekintve megkülönböztethetőek az úgynevezett bizonyító okiratok, amelyek közhitelesen igazolják a bennük foglalt adatok, tények valóságát (például házassági anyakönyvi kivonat, tulajdoni lap), illetve rendelkező okiratok, amelyek nyilatkozat megtételét, hatósági intézkedést igazolnak (például bírósági ítélet). Utóbbiak bizonyító ereje nem terjed ki a bennük foglalt tények valóságának igazolására. Eljárásjogi értelemben olyan bizonyítási eszköz, amely a benne foglalt tények, adatok, nyilatkozatok, körülmények, cselek-

⁸² Ld. Ákr. 71. §-át.

⁸³ Ld. Ákr. 73. §-át.

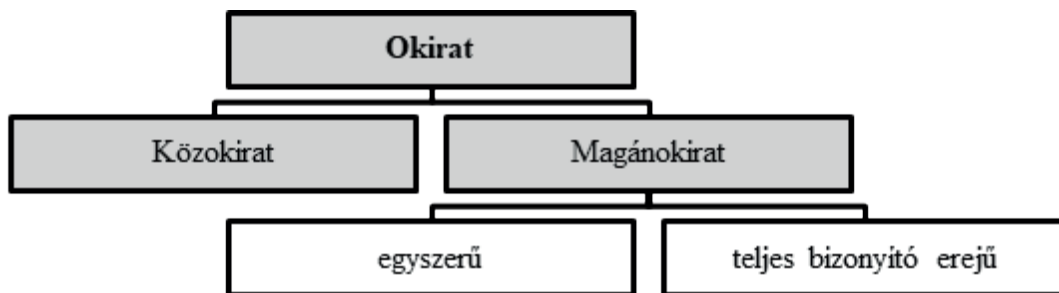
⁸⁴ Ld. Ákr. 74. §-át.

⁸⁵ Ld. Ákr. 78. §-át.

⁸⁶ Ld. Ákr. 77. §-át.

⁸⁷ Vértessy László (2018): Irat. In: Közigazgatási Online Lexikon, Nemzeti Közszoigalati Egyetem, Budapest.

mények valóságát bizonyítja. A polgári perrendtartásról szóló törvény (Pp.) szerint kétféle okiratot különböztetünk meg: a közokiratot és a magánokiratot.

3. sz. ábra: Az okiratok fajtái⁸⁸

A **közokirat** olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki.⁸⁹ Az eredeti közokirattal azonos bizonyító ereje van a közokiratról készített másolatnak – a másolatkészítés technológiájától és adathordozótól függetlenül –, ha a másolatot közokirat kiállítására jogosult vagy megőrzésére hivatott szerv, továbbá ha ezek ellenőrzése mellett más személy vagy szervezet készítette, valamint, ha azt az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési tv.) szerinti hiteles másolatkészítés központi elektronikus ügyintézési szolgáltatás szabályai szerint készítették. A közokirat **teljes bizonyító erővel** bizonyítja

- hogy a kiállító a benne foglalt intézkedést megtette vagy határozatot a benne foglalt tartalommal meghozta;
- közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát,
- a közokiratban foglalt nyilatkozat megtételét, annak idejét és módját.

A közokiratot az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban az okirat kiállítóját hivatalból is felhívhatja nyilatkozattételre az okirat valódisága tekintetében. Ugyanakkor a közokirattal szemben is van helye ellenbizonyításnak, kivéve, ha azt törvény kizárja vagy korlátozza.

Az Ákr. **rendszerében** a hatóság a következő **közokiratokat** állíthatja ki: hatósági határozat, hatósági végzés, hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány, hatósági szerződés, jegyzőkönyv, hirdetmény. Természetesen ezeken kívül az eljárás során más közokiratok is előfordulhatnak, például bírósági ítélet, végzés, hiteles cégkivonat; közjegyzői okiratba foglalt szerződés, meghatalmazás, aláírási címpéldány; ügyészi felhívás.

A magánokirat **egyszerű magánokiratnak** minősül, ha nem felel meg a teljes bizonyító erejű magánokirat feltételeinek. Az egyszerű magánokirat bizonyítékként való kezelésében az okiratban foglaltak valóságának megítélése a hatóság vagy bíróság mérlegelési körébe tartozik. A Pp. szerint **teljes bizonyító erejű a magánokirat**, ha:⁹⁰

- a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta,
- két tanú igazolja, hogy az okirat aláírója a részben vagy egészben nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el; igazolásként az okiratot mindkét tanú aláírja, továbbá az okiraton a tanúk nevét és lakóhelyét – ennek hiányában tartózkodási helyét – olvashatóan is fel kell tüntetni,
- az okirat aláírójának aláírását vagy kézjegyét az okiraton bíró vagy közjegyző hitelesíti,
- az okiratot a jogi személy képviselőjére jogosult személy a rá vonatkozó szabályok szerint megfelelően aláírja,

⁸⁸ A szerző saját szerkesztése.

⁸⁹ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 323. §.

⁹⁰ Ld. Pp. 325. §-át.

- ügyvéd vagy kamarai jogtanácsos az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy az okirat aláírója a más által írt okiratot előtte írta alá vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el,
- az elektronikus okiraton az aláíró a minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírását vagy bélyegzőjét helyezte el, és – amennyiben jogszabály úgy rendelkezik – azon időbélyegzőt helyez el,
- az elektronikus okiratot az aláíró a Kormány rendeletében meghatározott azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatással hitelesíti, vagy
- olyan, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott szolgáltatás keretében jött létre, ahol a szolgáltató az okiratot a kiállító azonosításán keresztül a kiállító személyéhez rendeli és a személyhez rendelést a kiállító saját kezű aláírására egyértelműen visszavezethető adattal együtt vagy az alapján hitelesen igazolja; továbbá a szolgáltató az egyértelmű személyhez rendelésről kiállított igazolást elektronikus dokumentumba kapcsolt, elválaszthatatlan záradékba foglalja, és azt az okirattal együtt legalább fokozott biztonságú elektronikus bélyegzővel és legalább fokozott biztonságú időbélyegzővel látja el.

A teljes bizonyító erejű magánokirat az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy az okirat aláírója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetve elfogadta vagy magára kötelezőnek ismerte el. Valódiságát csak akkor kell bizonyítani, ha azt az ellenfél kétségbe vonja, vagy a valódiság bizonyítását a bíróság szükségesnek találja.⁹¹ Ha az aláírás valódisága nem vitás vagy bizonyított, illetve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírás vagy bélyegző vagy zárt rendszerben alkalmazott bizalmi szolgáltatás keretében a kiállító saját kezű aláírására egyértelműen visszavezethető adatok ellenőrzésének eredményéből más nem következik, az aláírást vagy a bélyegzőt megelőző szöveget az ellenkező bizonyításáig meg nem hamisítottnak kell tekinteni, kivéve, ha az okiratnak olyan rendellenességei vagy hiányai vannak, amelyek e vélelmet megdöntik. Az aláírás valódiságát vagy a szöveg meg nem hamisított voltát – kétség esetén – más olyan írással való összehasonlítás útján is meg lehet állapítani, amelynek valódisága nem kétséges.

Amennyiben a hatósági eljárás megindításához, vagy a bizonyítási eljárás lefolytatásához olyan irat kerül csatolásra, amely nem magyar nyelven készült – ha az ügyfajta-ra vonatkozó szabály másként nem rendelkezik – az csak **hiteles fordítással** ellátva fogadható el. Jogszabály általi felhatalmazás alapján hiteles fordítást kizárólag az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (a továbbiakban: OFFI) készíthet. Az OFFI kizárólagos feladatkörébe tartozik bármely megrendelő részére idegen nyelvű szövegnek magyar nyelvre, vagy más idegen nyelvre, továbbá magyar nyelvű szövegnek idegen nyelvre való hiteles fordítása; más által készített fordítás hitelesítése; idegen nyelvű iratról hiteles másolat készítése.⁹² A hiteles fordítás speciális, csak az OFFI által használt, állami címerrel és egyedi azonosítóval ellátott, sorszámozott biztonsági papíron készül, amelyhez az eredeti okirat vagy annak hiteles másolata elválaszthatatlanul hozzá van fűzve. A hiteles fordításon az OFFI záradékkal, közhitelűen tanúsítja, hogy a fordított szöveg tartalmilag és joghatását tekintve egyenértékű a forrásnyelvi szöveggel.⁹³ Amennyiben az ügyfél a nem magyar nyelven kiállított irat mellé annak magyar nyelvű hiteles fordítását is csatolja, a hatóság az okiratot a fordítás szerinti tartalommal fogadja el,⁹⁴ vagyis annak fordítása az eljárás során már nem lesz szükséges.

A fentiekkel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az okiratokba vetett társadalmi bizalmat a **Büntető Törvénykönyv** is védi, különösen a közbizalom elleni bűncselekmények körében: közokirat-hamisítás, hamis magánokirat felhasználása, okirattal visszaélés.

⁹¹ Ld. Pp. 325. §-át.

⁹² 7/1986. (VI. 26.) IM rendelet a szakfordításról és a tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet végrehajtásáról 5. §.

⁹³ Ld. <http://www.offi.hu/hiteles-forditas#information> (letöltés ideje: 2018. március 12.)

⁹⁴ Ld. Ákr. 65. § (4) bekezdését.

A **közokirat-hamisítás**⁹⁵ többféleképpen is elkövethető, mert aki hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja; vagy hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál, illetve közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tény vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Hamis közokirat esetén egy új, korábban nem létezett közokirat létesül, amelynek nem az a kiállítója, akit az irat feltüntet, hanem az okirat az elkövetői magatartás folytán jött létre. Nem bír jelentőséggel, hogy az elkészített közokirat-utánszat valós vagy valótlan tartalommal bír-e. Meghamisítás az eredeti, korábban már létező közokiraton végzett tartalmi változtatás. A felhasználás aktív magatartást – felmutatást, iratokhoz csatolást stb. – jelent. A harmadik cselekmény – az úgynevezett intellektuális közokirat-hamisítás – elkövetése során valódi közokiratba a valóságostól eltérő tartalom kerül rögzítésre. Ez utóbbi eset a közvetett tettesség egy formája. Az **elkövetés tárgya** a közokirat, és a büntetőjogi védelem nem korlátozódik a Magyarországon kiállított közokiratokra, a bűncselekmények tárgya lehet külföldön kiállított közokirat is, amennyiben azt a magyar hatóság felülhitelesítette. A felülhitelesítésre a magyar állam által kötött, eltérő nemzetközi megállapodás esetén egyébként nincs szükség. A közokirat-hamisítás csak szándékosan valósítható meg, azonban az intellektuális közokirat-hamisítás esetén a gondatlan elkövetés is megalapozza a felelősségre vonást. A közokirat-hamisítás előkészülete is büntetendő. A hamis közokirat készítése, a közokirat tartalmának meghamisítása, valamint a lényeges tény – amely alatt azon tényeket értjük, amelyek a közokirat bizonyító joghatás kiváltására alkalmas jellegét adják – hamis közokiratba foglalása súlyosabban büntetendő, ha azt speciális alanyként hivatalos személy,⁹⁶ például a **hatóság munkatársa vagy maga az ügyintéző**, hivatali hatáskörével visszaélve követi el. A büntett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a közokirat kiállítása nem tartozik a hatáskörébe, ezen bűncselekmény megállapítása kizárt. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A tényállás egyébként speciális a hivatali visszaélés büntetétéhez képest. Így ha a hivatali kötelességszegés kizárólag a hamis közokirat készítésében, az okirat meghamisításában nyilvánul meg, úgy a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntetétének minősül a cselekmény.

A **hamis magánokirat felhasználását**⁹⁷ az követi el, aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az **okirattal való visszaélés**⁹⁸ tényállása szerint, aki egy vagy több olyan közokiratot, amely nem vagy nem kizárólag a sajátja másétól, annak beleegyezése nélkül jogtalanul megszerez, vagy jogtalanul megsemmisít, megrongál, vagy másétől jogtalanul elvesz, vagy a jogosult elől jogtalanul eltitkol, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Aki ezt a bűncselekményt magánokiratra azért követi el, hogy jogtalan előnyt szerezzen vagy jogtalan hátrányt okozzon, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Továbbá a **hamis tanúzásra**⁹⁹ vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni arra, aki büntető- vagy polgári ügyben hamis okiratot vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltat. A **lopás**¹⁰⁰ esetében büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha a szabálysértési értékre elkövetett lopást

⁹⁵ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 342-344. §

⁹⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) 459. § 11. 11. hivatalos személy: k) ... a minisztériumnál, autonóm államigazgatási szervnél, kormányhivatalnál, központi hivatalnál, önálló szabályozó szervnél, rendvédelmi szervnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

⁹⁷ Btk. 345. §

⁹⁸ Btk. 346. §

⁹⁹ Btk. 272. §

¹⁰⁰ Btk. 370. §

egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével követik el.

3.4. Hivatalbóli eljárás és hatósági ellenőrzés

A **hivatalbóli eljárásokban** az Ákr.-nek a kérelemre indult eljárásokra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni meghatározott eltérésekkel.¹⁰¹ A hatóság az illetékességi területén hivatalból megindítja az eljárást, ha az eljárás megindítására okot adó körülmény jut a tudomására; erre bíróság kötelezte; erre felügyeleti szerve utasította; életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetről szerez tudomást; vagy ezt egyébként jogszabály előírja. A hivatalbóli eljárás az első eljárási cselekmény elvégzésének napján kezdődik, megindításáról az ismert ügyfelet a hatóság értesíti. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha az eljárás megindítása után a hatóság nyolc napon belül dönt, vagy az eljárást megszünteti; azt honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból törvény kizárja, vagy az az eljárás sikerét megghiúsítaná. A hivatalbóli eljárásokban az ügyintézési határidőbe csak az eljárás felfüggesztésének időtartama nem számít be.¹⁰²

A **hatósági ellenőrzés** célja kettős, mert a hatóság – a hatáskörének keretei között – ellenőrzi a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a végrehajtható döntésben foglaltak teljesítését. A hatósági ellenőrzés alapvetően hivatalból indul meg, azt a hatóság a hivatalbóli eljárás szabályai szerint folytatja le, azonban azt az ügyfél is kérheti. Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés során jogsértést tapasztal, megindítja az eljárást, vagy ha a feltárt jogsértés miatt az eljárás más szerv illetékességébe tartozik, annak eljárását kezdeményezi. Ha a hatóság az ügyfél kérelmére lefolytatott hatósági ellenőrzés során jogsértést nem tapasztal, ennek tényéről hatósági bizonyítványt állít ki. A hivatalból folytatott hatósági ellenőrzés eredményéről a hatóság az ügyfél kérelmére állít ki hatósági bizonyítványt. Ha a hatósági ellenőrzés jogsértést tárt fel, és a döntés feltételei egyébként fennállnak, a hatóság az ügyben érdemben dönt, és azt a jelenlévő ügyféllel nyomban közli.¹⁰³

3.5. Eljárási költség

Ahogy az alapelveknél már említettük, a hatóság – a hatékonyság elvének érvényesülése érdekében – úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az eljárás valamennyi résztvevőjének a legkevesebb költséget okozza, és – a tényállás tisztázására vonatkozó követelmények sérelme nélkül, a fejlett technológiák alkalmazásával – az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.¹⁰⁴ Az Ákr. értelmében **eljárási költség** mindaz a költség, ami az eljárás során felmerül.¹⁰⁵ Azonban a törvény nem rögzíti tételesen, hogy mely költségfajták tartoznak ebbe a körbe, ezért elsősorban az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) és az eljárásai költségekről, az iratbetekintéssel összefüggő költségtérítésről, a költségek megfizetéséről, valamint a költségmentességről szóló 469/2017. (XII. 28.) Kormányrendelet alkalmazása szükséges, amely kimerítő, taxatív felsorolásban rögzíti az egyes költségelemeket. Az eljárásai költség elsődlegesen eljárásai illetékből vagy igazgatási szolgáltatási díj-

¹⁰¹ Ld. Ákr. 103. §-át.

¹⁰² Ld. Ákr. 104. §-át.

¹⁰³ Ld. Ákr. 98-102. §-át.

¹⁰⁴ Ld. Ákr. 4. §-át.

¹⁰⁵ Ld. Ákr. 124. §-át.

ból áll, továbbá egyéb eljárási költséget is tartalmazhat. Egyéb eljárási költség mindaz az eljárás során felmerülő és igazolt költség, amely az ügyfél, a képviselő, a tanú, a szakértő, a tolmács részéről, illetve tevékenységükkel összefüggésben felmerül: például a szakhatósági állásfoglalás, a hiteles fordítás, de akár az ügyfél vagy tanú megjelenésével kapcsolatos költsége stb.

Az **eljárási költség viselésének** általános szabályai értelmében az eljárás költségeit az viseli, akinél azok felmerültek. Az eljárás résztvevője viseli a jogellenes magatartásával okozott költségeket. Azon eljárási költséget, amelynek viselésére senki nem kötelezhető, az eljáró hatóság viseli.¹⁰⁶

A **költségmentesség típusai** szerint törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet meghatározhat személyes költségmentességet, valamint tárgyi költségmentességet. A hatósági eljáráshoz való jog alkotmányos jog, ebből eredően annak gyakorlásából senki nem zárható ki.¹⁰⁷ A hatóság teljes vagy részleges **személyes költségmentességet** engedélyezhet annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, illetve jogai érvényesítésének megkönnyítése érdekében, vagy törvényben meghatározott más fontos okból.¹⁰⁸ Az Itv. továbbá taxatív felsorolja azokat a – tipikusan állami – szervezetet, amelyek teljes személyes illetékmentességben részesülnek.¹⁰⁹ A **tárgyi költségmentesség** alapján bizonyos eljárásokért nem kell például illetéket fizetni, természetesen azonban itt is felmerülhet egyéb eljárási költség. Egyes alkotmányos jogok érvényesítése, illetőleg kötelezettségek teljesítése, valamint a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében az Itv. melléklete és a külön ágazati jogszabályok meghatároznak tárgyi illetékmentességet. Az Itv. 33. §-a e cél érdekében közel hetven illetékmentes eljárást nevesít. Ide tartozik a választással és a népszavazással kapcsolatos eljárás, a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálása, az anyakönyvi kivonat, a házassági név megváltoztatása, a gyámhatósági eljárások, a holtak nyilvánítás, a köznevelési és tankötelezettséggel, valamint a középfokú és felsőoktatással kapcsolatos eljárás; a Magyar igazolvány és a Magyar hozzátartozói igazolvány, foglalkoztatáspolitikai körébe tartozó juttatások, áldozatsegítő támogatások, lakcím, egyenlő bánásmód, fogyasztóvédelmi eljárás. További egyes hatósági igazolványok, bizonyítványok: hatósági erkölcsi bizonyítvány (évente négy alkalommal), eltulajdonított okmányok pótlása, oktatási igazolvány, népművészeti és népi iparművészeti igazolvány kiállítása is illetékmentes eljárás.

Az **eljárási illeték** vagy **igazgatási szolgáltatási díj** a szűk értelemben vett hatósági ügyintézési tevékenységért eljárásért fizetendő átalányösszeg. Eltérő rendelkezés hiányában a közigazgatási hatósági eljárási illetéket:

- az eljárás megindításakor – a technikai feltételek megléte esetén – elektronikus fizetési és elszámolási rendszeren keresztül vagy az eljárást kezdeményező iraton illetékbélyeggel, vagy
- átutalással, az átutalás közleményrovatában az ügyfél neve, lakcíme vagy székhelye, valamint – az eljáró hatóság felhívására esetén – az ügyszám feltüntetésével az eljárás kezdeményezését megelőzően vagy az eljáró hatóság felhívására kell megfizetni.

A fővárosi és megyei kormányhivatalnál, járási (fővárosi kerületi) hivatalnál és a kormányablaknál nem elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás illetékét, ha jogszabály másként nem rendelkezik:

- az eljárás megindítását megelőzően készpénz-átutalási megbízás útján (az eljárás megindításakor a feladóvevénynek a kérelemhez csatolásával), vagy

¹⁰⁶ Ld. Ákr. 125. §-át.

¹⁰⁷ Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (1) bekezdése „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

¹⁰⁸ Ld. Ákr. 130. § (1) bekezdését.

¹⁰⁹ 469/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet az eljárási költségekről, az iratbetekintéssel összefüggő költségtérítésről, a költségek megfizetéséről, valamint a költségmentességről 5-11. §

- amennyiben a járási hivatalban vagy a kormányablakban erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg elektronikus fizetési és elszámolási rendszeren keresztül, bankkártyával vagy házipénztárba készpénzzel, vagy
- az eljárás megindítását megelőzően átutalással, az átutalás közlemény rovatában a kormányablakokról szóló kormányrendeletben meghatározott adatok feltüntetésével

kell megfizetni az adópolitikáért felelős miniszter rendeletében megjelölt számla javára azzal, hogy a házipénztárba fizetett illetéket készpénz-átutalási megbízással a járási hivatal és a kormányablak naponta fizeti meg az említett számla javára.¹¹⁰ A törvény e rendelkezése irányadó abban az esetben is, ha a kormányablak közreműködő hatóságként jár el. Elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás esetén az eljárási illetéket az eljárás megindítását megelőzően banki átutalással vagy – a technikai feltételek megléte esetén – az elektronikus fizetési és elszámolási rendszeren keresztül történő fizetéssel kell megfizetni.

Ha az ügyfél a kérelmet az illeték megfizetése nélkül nyújtja be, az eljáró hatóság – elektronikusan kezdeményezett eljárás esetén az ügyazonosító ügyfél általi megismerését követő munkanap eredménytelen leteltét követően – 8 napon belül felhívja az ügyfelet a kérelemhez kapcsolódó ügyszám és a fizetendő illeték összegének megjelölésével az illeték megfizetésére.¹¹¹ Ezzel egyidejűleg figyelmezteti arra, hogy amennyiben az illeték megfizetését elmulasztja és a hatóság az eljárást az illetékfizetési kötelezettség elmulasztására tekintettel végzéssel nem szüntette meg, az ügyfélnek a mulasztási bírságot is meg kell fizetnie. Nincs helye a hatóság felhívásának, ha az ügyfél az illeték megfizetésének mellőzését kérte, a hatóság döntéséig.

Ha az ügyfél legkésőbb az illeték megfizetésére vonatkozó felhívás közlését követő 8 napon belül illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, és az eljáró hatóság az eljárást nem szüntette meg vagy a kérelmet nem utasította el érdemi vizsgálat nélkül, az illetékhiányról leletet kell készíteni. A lelet alapján az illetéket, a felhívás költségét és a mulasztási bírságot az illetékes állami adóhatóság írja elő.¹¹²

¹¹⁰ Ld. Itv. 73. §-át.

¹¹¹ Ld. Itv. 73/A. §-át.

¹¹² Ld. Itv. 73/A. § (1)-(2), (4) bekezdését.

4. A HATÓSÁG DÖNTÉSEI

4.1. A döntés formái, tartalma

A közigazgatási eljárás végeredménye – az egyes eljárási cselekmények után (bizonyítási eljárás: tanú, szakértő meghallgatása, szemle, tárgyalás, nyilatkozatok jegyzőkönyvbe foglalása, idézés kibocsátása stb.) – a hatóság akarat kifejezése, vagyis a döntéshozatal. **Tartalmi szempontból** megkülönböztethetünk érdemi és közbenső (eljárási) döntést:¹¹³ a hatóság az ügy érdemében határozatot hoz, az eljárás során hozott egyéb döntések végzések.¹¹⁴ Ez utóbbi esetekre példa a kérelem visszautasítása, az eljárás megszüntetése, felfüggesztése, szünetelés, hiánypótlási felhívás, idézés, értesítés, megkeresés, eljárási bírság kiszabása, tárgyalás kitűzése.

Kivételesen – ha törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi és nincs ellenérdekű ügyfél, vagy pénzbeli ellátások jogszabályban előírt mérlegelés nélküli emelése szükséges – mellőzhető a határozathozatal (jogszerű hallgatás), amely esetekben az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása, ha a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem hoz döntést.¹¹⁵ Ha az egyezségi kísérlet eredményre vezet vagy az ügyfelek egyezsége kötnek, a hatóság azt jóváhagyja és határozatba foglalja.¹¹⁶ Jogszabály lehetővé teheti vagy előírhatja, hogy a hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel írásban hatósági szerződést kössön. A hatósági szerződés közigazgatási szerződés.¹¹⁷

A határozatok csoportosításának másik lehetősége **formai szempontból** történik:

- Az alakszerű döntés tartalmazza az eljáró hatóság, az ügyfelek és az ügy azonosításához szükséges minden adatot, a rendelkező részt – a hatóság döntésével, a szakhatóság állásfoglalásával, a jogorvoslat igénybevételével kapcsolatos tájékoztatással és a felmerült eljárási költséggel –, továbbá a megállapított tényállásra, a bizonyítékokra, a szakhatósági állásfoglalás indoklására, a mérlegelés és a döntés indokaira, valamint az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölésére is kiterjedő indokolást.¹¹⁸
- Az egyszerűsített döntésben – egyes esetekben – a jogorvoslatról való tájékoztatás mellőzhető, az indokolás pedig csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölését tartalmazza, az önállóan nem fellebbezhető végzésről az indokolásban csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölését tartalmazó egyszerűsített döntés hozható.¹¹⁹
- A nem alakszerű határozatok nem felelnek meg a fenti tagolásnak, hanem jellemzően a hatóság által kiállított hatósági igazolványt, hatósági bizonyítványt (okirat, plomba) kell határozatnak tekinteni.

¹¹³ Gyergyák Ferenc (2016): A hatóság döntései. In: Tóth András (szerk.): Közigazgatási jog – Jogi Szakvizsga Könyvek Patrocínium, Budapest, 189. o.

¹¹⁴ Ld. Ákr. 80. §(1) bekezdését.

¹¹⁵ Ld. Ákr. 80. §-át.

¹¹⁶ Ld. Ákr. 83. §-át.

¹¹⁷ Ld. Ákr. 92. § (1) bekezdését.

¹¹⁸ Az Európai Unió szinte valamennyi vonatkozó dokumentuma tartalmazza a döntés indokolásának kötelezettségét: A Helyes hivatali magatartás európai kódexe, a Bizottság eljárási szabályzata, az Alapjogi Charta, a Parlament uniós közigazgatási eljárásjogról szóló állásfoglalásai.

¹¹⁹ Ld. Ákr. 81.§-át.

A hatóság a döntést külön okiratban szövegezi meg, jegyzőkönyvbe foglalja vagy az ügyiratra feljegyzi.¹²⁰

A hatóság döntése **végleges**, ha azt a hatóság már – a törvényben meghatározott kivételekkel – nem változtathatja meg. Ennek megfelelően a hatósági igazolvány és a hatósági bizonyítvány, mint határozat a közléssel (például kormányablaknál törtnő személyes átadás, postai küldemény átvétele) véglegessé válik. Ha az adott ügytípusban törvény megengedi a fellebbezést, a hatóság döntése akkor válik véglegessé, ha:

- ellene nem fellebbeztek, és a fellebbezési határidő letelt,
- a fellebbezésről lemondtak vagy a fellebbezést visszavonták, vagy
- a másodfokú hatóság az elsőfokú hatóság döntését helybenhagyta, a másodfokú döntés közlésével.¹²¹

4.2. Hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány és hatósági nyilvántartás

A határozattól meg kell különböztetni a határozat jellegű okiratokat, amelyek jogviszonyt nem hoznak létre, nem is szüntetnek meg, csupán fennálló adatokat, tényeket, állapotokat tanúsítanak. A közigazgatási hatósági **adatkezelés három formája** a hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány és nyilvántartás. A törvény mindhárom eljárásra vonatkozóan határoz meg közös szabályokat, és ír elő az általánoshoz képest speciális rendelkezéseket.

Az Ákr. azt a fikciót alkalmazza, hogy a hatósági bizonyítvány, igazolvány, valamint a hatósági nyilvántartásba történt bejegyzés is **határozatnak** minősül, ezzel csökkentve – a hatékonyság érdekében – az adminisztrációs terheket, mivel ezekről az okiratok kiállításáról és eljárási cselekményekről nem szükséges külön alakszerű döntést hozni. Tehát ezekből a közokiratokból hiányzik a bevezető rész, a rendelkezés, az indoklás és a záró rész. Az eljáró hatóság hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány kiadásával, illetve a hatósági nyilvántartásba való felvétellel vagy a hatósági nyilvántartásba való bejegyzéssel, a bejegyzés módosításával, javításával vagy törlésével teljesíti a kérelmet. Amennyiben a hatósági bizonyítvány és a hatósági igazolvány kiadásának a feltételei nem állnak fenn, akkor az eljáró közigazgatási szerv **megtagadja** a hatósági bizonyítvány és igazolvány kiadását. Ugyancsak megtagadja a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzést (módosítást, törlést) a közigazgatási szerv, ha a tényállás tisztázása, valamint a lefolytatott bizonyítási eljárás során azt állapítja meg, hogy annak feltételei nem állnak fenn. Fontos megjegyezni, hogy az okirat kiállításáról, valamint a nyilvántartásba vétel (módosítás, törlés) megtagadásáról a közigazgatási szerv viszont alakszerű határozatot hoz. A kérelem visszautasítására vonatkozó rendelkezéseket az ágazati jogszabályok rögzítik.

A hatósági bizonyítvány, igazolvány kiadására vagy a nyilvántartásba történő bejegyzésre az Ákr. nem tartalmaz különleges **illetékességi** okokat, ezért az általános szabályok az irányadók. Ugyanakkor az ügyfélbarát közigazgatás megteremtése érdekében számos esetben – ahol a helyi kötődés nem releváns (tipikusan okmányirodai ügyek) – az ügyintézésre az ország valamennyi kormányablaka jogosult.

Mivel hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány és a nyilvántartásba történt bejegyzés határozatnak minősül, ezért e döntések az ügy érdemében születnek, ellenük az általános szabály szerint a kérelemre és hivatalból induló **jogorvoslattal** is lehet élni. A hatósági igazolvány közokirat, tehát az abban bejegyzett adatok és jogok igazolására mindenki köteles elfogadni annak ellenkező bizonyításáig. Ezzel kapcsolatban tehát sajátos jogvédelmi eszköz az ellenkező bizonyítása, amely eredményeként szintén változhat a hatósági bizonyítvány, igazolvány és/vagy a nyilvántartás tartalma.

¹²⁰ Ld. Ákr. 81. § (4) bekezdését.

¹²¹ Ld. Ákr. 82. §-át.

Szintén közősek az **eltérések** is:

- az eljárás megindításáról az ügyfelet a hatósági bizonyítvánnyal, igazolvánnyal és nyilvántartással kapcsolatos eljárásokban nem kell értesíteni;
- anyanyelv-használat elve korlátozottban érvényesül, mivel az eljárás hivatalos nyelve a magyar, ezért a hatósági bizonyítványba, igazolványba és nyilvántartásba is csak a magyarul jegyezhető be adatok, tények (például idegennyelv betűit nem tartalmazza a bejegyzés);
- az (ismételten) mulasztó hatóságtól az ügy nem vonható el;
- nincs kizárás a szerv vezetőjével szemben, mert nem lehet más hatósághoz utalni az ügyet;
- a döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

	Hatósági bizonyítvány	Hatósági igazolvány	Hatósági nyilvántartás
tartalma	adat	adat, jog	adat
időbelisége	egyszeri	rendszeres	rendszeres
forma	közokirat vagy más forma	közokirat	határozat – közokirat
jogalap	jogszabályi esetekben kérelemre	jogszabály	jogszabály
példa	<ul style="list-style-type: none"> • erkölcsi bizonyítvány • anyakönyvi kivonat • tulajdoni lap • plomba • köztartozás hiányának igazolása • záradék elhelyezése iraton • másolat • tények bizonyítása, például hó, árvíz miatt a hatóság megközelíthetetlen volt; vagy annak tanúsítása, hogy a hatóságnál volt 	<ul style="list-style-type: none"> • útlevél • személyi igazolvány • jogosítvány • rendszám tábla • fegyvertartás • szolgálati igazolvány • mozgássérült igazolvány • egyéni vállalkozói • parkolási igazolvány 	<ul style="list-style-type: none"> • személyi adat- és lakcím-nyilvántartás • ingatlan-nyilvántartás • anyakönyvi nyilvántartás • adózók nyilvántartás • közszolgálati nyilvántartás • választói névjegyzék • okmány-nyilvántartás • közlekedési nyilvántartások • gépjármű nyilvántartás

5. sz. táblázat: A hatósági bizonyítvány, igazolvány és nyilvántartás¹²²

A hatósági bizonyítvány az igazolványhoz képest korlátozottabb, csak az adatok, tények, állapotok igazolására szolgál. A jogot az ügyfél számára a hatósági bizonyítvány soha nem biztosítja közvetlenül, csak alapjául szolgálhat más eljárásban a jogérvényesítéshez. A hatósági igazolvány ugyanakkor az adatigazolás mellett jogot is biztosíthat az ügyfél számára. Mindkét esetben fontosak a korábban már a közokiratoknál említett szabályok figyelembevétele, betartása.

4.2.1. Hatósági bizonyítvány

A hatóság a jogszabályban meghatározott esetekben az ügyfél kérelmére – a felhasználás céljának feltüntetésével – adat igazolására hatósági bizonyítványt ad ki.¹²³ A törvényi definíció értelmében az ügyfél kéri a bizonyítvány kiállítását, de jogszabály kötelezően előírhatja annak **hivatalbóli elkészítését** is, például születési, házassági anyakönyvi kivonat másolata a születés és házasság bejegyzésekor.

¹²² A szerző saját szerkesztése.

¹²³ Ld. Ákr. 95. § (1) bekezdését.

Alapvetően az ügyfél részére más eljárás kezdeményezéséhez vagy a különböző jogok érvényesítéséhez teremt **jogi alapot** a hatósági bizonyítvány. A hatósági bizonyítvány olyan regisztratív közigazgatási aktus, amely a kiállítás időpontjában igazolja a tényleges helyzetet, jogot, állapotot. Például a hatósági erkölcsi bizonyítvány azt bizonyítja, hogy a kiállítása időpontjában nem szerepel az ügyfél a bünyügyi nyilvántartásban, így a hatósági bizonyítvány kiállítása időpontjának különös jelentősége van a felhasználás során. Emiatt a jogszabályok tartalmazhatnak olyan előírásokat, melyek szerint csak meghatározott (például három hónapnál) időpontnál nem régebben kiállított hatósági bizonyítvány használható fel, fogadható el bizonyítékként egyes eljárásokban. Irreleváns, hogy a hatósági bizonyítvány kiadását az ügyfél számára jogszabály előírja, vagy ennek szükségességét az ügyfél valószínűsíti, azonban a felhasználás célját az ügyfélnek fel kell tüntetni.

A **tartalmi követelményekkel** kapcsolatban a hatósági bizonyítványban tanúsított tények felsorolása nem lehetséges, az ágazati anyagi jogszabályok határozzák meg ezeket az adott típushoz igazodóan. A hatósági bizonyítványban tehát a benne meghatározott célból tanúsítja a közigazgatási szerv a tények, adatok, állapotok meglétét, megtörténtét, valódiságát egy adott időpontban. Egyes – nem rendszeresített – esetekben szólhat a hatósági bizonyítvány arról is, hogy a kérelmezőnek a kiállító hatóságnál nincs köztartozása, de igazolni lehet azt is, hogy a település/hatóság a bizonyítványban feltüntetett napokon az árvíz, belvíz vagy hófúvás következtében megközelíthetetlen (így elhagyhatatlan) volt, és ezalatt a kérelmező a településen tartózkodott. Nem kizárt annak bizonyítása sem, hogy a kérelmező egy meghatározott napon meghatározott időpontban a településen/hatóságnál tartózkodott, személyesen jelent meg a hatóságnál hatósági bizonyítványt kérni, személyi igazolványával igazolta magát. (E tény például meglehetősen valószínűtlenné teszi, hogy a kérelmező a jelzett időpont előtt 30 perccel a településtől háromszáz kilométerre súlyos bűncselekményt követett volna el.¹²⁴) Ezekben az esetekben a bizonyítványnak a tény, adat és állapot igazolásán kívül tartalmaznia kell, hogy azt kinek, milyen célú felhasználás érdekében adták ki.

A hatósági bizonyítványok esetében jogszabály **formai követelményeket** is előírhat, például hogy az ügyfél a kérelmét az erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyújtsa be (például erkölcsi bizonyítvány). Továbbá eljárási szabályok a hatósági bizonyítvány kiadására is elrendelhetik, hogy azt a közigazgatási szerv az erre a célra rendszeresített és előállított okiraton adják ki (például erkölcsi bizonyítvány, tulajdoni lap).

A hatósági bizonyítvány kiadása rendszerint egyszerűbb eljárás, rövidebb ügyintézési határidő alatt, gyorsabban teljesíthető. A közigazgatási szervek a hatósági bizonyítványt jellemzően a kérelem előterjesztésekor, legtöbbször automatikus döntéshozatali eljárásban állítják ki. Egyes ágazati jogszabályok rövid ügyintézési határidőt állapítanak. Ennek ellenére a hatósági bizonyítvány kiadására irányuló eljárásban is helye lehet bizonyítási eljárásnak, amelyet az Ákr. általános szabályai szerint kell lefolytatni. Bizonyítékként többnyire tanúvallomás szolgál, emellett sor kerülhet helyszíni szemlére, illetve írásbeli bizonyítékok előterjesztésére is.

A hatósági bizonyítvány kiállításának kötelezettsége mellett meghatározza a törvény a **kiadás megtagadásának** kötelező két csoportját. A hatóság megtagadja a hatósági bizonyítvány kiadását, ha az ügyfél valótlan vagy olyan adat igazolását kéri, amellyel a hatóság nem rendelkezik. A hatósági bizonyítvány kiadásának megtagadásáról az eljáró közigazgatási szerv alakszerű határozatot hoz. Továbbá az ügyfél azon adatai igazolására például, amelyek a személyi igazolványban szerepelnek, hatósági bizonyítvány nem adható ki, mert a már egyszer okiratba foglalt adatok ismételt igazolására nincs szükség. Ha a hatósági bizonyítványt vagy az igazolványt **visszavonta**, a határozatot annak a hatóságnak, szervnek is meg kell küldeni, amelynek eljárásában az ügyfél a hatósági bizonyítványt felhasználta vagy fel kívánta használni.¹²⁵

¹²⁴ Kilényi Géza (szerk.) (2006): i.m. 232. o.

¹²⁵ Ld. Ákr. 95. § (1)-(2) bekezdését.

4.2.2. Hatósági igazolvány

A hatóság – jogszabályban meghatározott esetben és adattartalommal – az ügyfél adatainak vagy jogainak rendszeres igazolására hatósági igazolványt ad ki.¹²⁶ Hatósági igazolványnak csak az az okirat számít, amelyet hatóság vagy hatósági jogkörrel felruházott szerv e tevékenységi körében állított ki törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet felhatalmazása alapján (útlevél, személyi igazolvány, gépjárművezetői engedély, közgyógyellátási igazolvány). Tehát azon igazolványok, amelyeket gazdálkodó szervezetek – például közművek, biztosító társaságok – munkatársaik számára, vagy társadalmi szervezetek – például sportegyesületek – állítanak ki, nem minősülnek hatósági igazolványnak.

A hatósági igazolvány az **adatigazolás** mellett **jogot**, jogosultságot is igazolhat és biztosíthat az ügyfél számára. Például egy útlevél tartalmazza tulajdonosa személyes adatait, továbbá igazolja és biztosítja számára azt a jogot, hogy az Európai Unión kívülre utazzon.

A hatósági igazolvány fontos sajátossága, hogy az a bejegyzett adatok és jogok **rendszeres igazolására** szolgál. Míg a hatósági bizonyítványt az ügyfél általában egy alkalommal vagy csak egy meghatározott rövid ideig (például 3 hónapig) használhatja fel, a hatósági igazolvány érvényessége hosszabb idejű (5-10 év vagy határidő nélküli).

A hatósági igazolvány kiadása egyes esetekben **kötelező** (például a személyi igazolvány, személyi azonosítót- és lakcímet igazoló hatósági igazolvány), más esetekben a jogok gyakorlásához csak az ügyfél kérelmére állítja ki a hatóság (például lőfegyver-tartási engedély, gépjárművezetői jogosítvány, útlevél). A hatósági igazolvány kiadását – különösen a jogot biztosító igazolványok esetén – a jogszabály szigorú feltételekhez köti, sok esetben meghatározott vizsgálaton, engedélyezési eljárás alapján.

A hatósági igazolvány kiadása mindig a jogszabályban meghatározott formában, az arra rendszeresített okiraton történik, amely határozat jellegű okirat. Ugyanitt ismét említhető, hogy ha a hatósági igazolvány kiadásának feltételei nem állnak fenn, a közigazgatási szerv az igazolvány kiállítását megtagadja. Az ügyfél ez ellen a határozat ellen az általános szabályok szerint jogosult a jogorvoslat igénybevételére. Az ügyfél kérheti továbbá a hatósági igazolványban lévő elírás vagy téves adattartalom kijavítását is, ami esetenként az elrontott igazolvány kicserélésével oldható csak meg.

4.2.3. Hatósági nyilvántartás

A közigazgatási szervek nemcsak jogot, kötelezettséget állapítanak meg vagy adatot igazolnak az ügyfél számára, hanem hatósági **nyilvántartási tevékenységet** is végeznek. A hatósági nyilvántartás vezetése, a nyilvántartásba bejegyzés, törlés is közigazgatási ügy, ezért ezen eljárásokban is alkalmazni kell az általános közigazgatási rendtartás szabályait. Az általános eljárási szabályokat a hatósági nyilvántartás vezetése során a törvényben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni. Az egyes hatósági nyilvántartások vezetésére vonatkozó további szabályokat a konkrét tárgykört szabályozó jogszabályok tartalmazzák.

A **hatósági nyilvántartásnak** csak azok a nyilvántartások minősülnek, amelyeket a hatóság jogszabály rendelkezése alapján, a jogszabályban meghatározott adattartalommal vezet. Ezen túlmenően a hatóságnak által vezetett egyéb, a feladatainak ellátásához nélkülözhetetlen, vagy ahhoz segítséget nyújtó nyilvántartás – például az alkalmazottak munkájával összefüggő felvilágosítás-kérésért, helyettesítés végett, rendkívüli helyzetben való azonnali munkavégzés végett; vagy úgynevezett humánpolitikai feladatok (például szakmai továbbképzés, nyelvtanulás szervezése)

¹²⁶ Ld. Ákr. 96. §-át.

ellátása érdekében – nem minősül hatósági nyilvántartásnak. Emellett egy hatóság számos egyéb nyilvántartással is rendelkezhet, például szakértőkről, tolmácsokról (hivatásos vagy önkéntes), a rendkívüli helyzetben vagy helyszíni szemle során rendelkezésre álló egyéni vagy társasvállalkozókról (például lakatosokról, szállítókról), a rendkívüli helyzetben igénybe vehető személy- és teherszállítási kapacitásról.

A hatósági nyilvántartások **megismerhetősége** alapján azok lehetnek nyitottak, részben nyitottak és zártak. A nyitott nyilvántartások adataiba bárki – esetleges érintettségének igazolása nélkül is – betekinhet, ilyen például az ingatlan-nyilvántartás. A gépjárművekről vezetett nyilvántartás részben nyitott: a rendszám alapján az üzembentartó adatairól csak meghatározott szervek (például a rendőrség, a parkolási társulások) kaphatnak tájékoztatást, míg más személyek erre csak meghatározott előfeltételek fennállásának igazolása vagy valószínűsítése esetén jogosultak. Vannak azután fontos közérdekből vagy személyiségvédelmi okból zárt nyilvántartások is. Az érintett természetes személy vagy jogi személy képviselője azonban – amennyiben ezt jogszabály ki nem zárja – betekinhet a hatósági nyilvántartás rá vonatkozó részébe és annak törlését vagy a hibás adat kijavítását kérheti. (Törlésnek akkor van helye, ha valaki a jogszabály értelmében nem tartozik a nyilvántartás hatálya alá tartozó személyi körbe.)

Az Ákr. megfogalmazásában a hatóság a jogszabályban meghatározott adatokról hatósági nyilvántartást vezet, ha a nyilvántartásba történő bejegyzés, annak módosítása és a nyilvántartásból való törlés az ügyfél jogait és kötelezettségeit keletkezteti, módosítja vagy szünteti meg; vagy a nyilvántartás vezetésének célja a benne foglalt adatok közhitelű igazolására, bizonyítására szolgál (közhiteles hatósági nyilvántartás).

A hatósági nyilvántartás **közhiteles** (anyakönyvi nyilvántartás, ingatlan-nyilvántartás, személyi-adat- és lakcímnnyilvántartás), vagyis – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az ellenkező bizonyításáig a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatról vélelmezni kell, hogy az fennáll, és a hatósági nyilvántartásból törölt adatról vélelmezni kell, hogy nem áll fenn. Továbbá az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét is, aki a hatósági nyilvántartásban szereplő adatokban bízva szerez.¹²⁷ Senki sem hivatkozhat arra, hogy nyilvántartott adatról nem tudott.

A hatósági nyilvántartásba történt bejegyzés **határozat** jellegű okirat, azonban előfordul, hogy a hatóság a bejegyzést követően a bejegyzés tényéről alakszerű határozatot hoz, így például az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésről alakszerű határozat születik, de maga a tulajdoni lap hatósági bizonyítványnak minősül. A hatóság az általa kezelt nyilvántartásban szereplő hibás adatot a hiba észlelése esetén köteles kijavítani és erről az érintettet értesíteni. Ha a hatóság elutasítja az ügyfélnek a nyilvántartásba vételre, a nyilvántartásból való törlésre, vagy a bejegyzés módosítására, javítására vagy törlésére irányuló kérelmét, erről határozatot, amennyiben pedig a nyilvántartásba való betekintésre irányuló kérelmét utasítja el, önálló fellebbezéssel megtámadható végzést hoz.

A bejegyzéssel szemben az ügyfél **jogorvoslati kérelmének** benyújtására nyitva álló határidő akkor kezdődik, amikor a bejegyzés tényét vagy az annak megtagadásáról szóló határozatot az ügyféllel közölték.

Külön szabályok vonatkoznak arra az esetre, ha a hatósági nyilvántartásba **hivatalbóli, mérlegelés nélküli bejegyzésre** kerül sor, ugyanis ekkor a határozat formájára és tartalmára, a kézbesítésre vonatkozó általános szabályokat nem kell alkalmazni,¹²⁸ és a döntés a nyilvántartásba való bejegyzés napján véglegessé válik.

¹²⁷ Ld. Ákr. 97. §-át.

¹²⁸ Ákr. 80-82. §-ban és a 86. §.

4.3. A döntés közlése és a döntés véglegessége

Jogállami garancia, hogy a döntés akkor fejt ki jogi hatást, ha azt az érintettekkel közölték, ugyanis az ügyfél az ebben foglalt jogairól, kötelezettségeiről jogilag érvényesen a **közlés** eredményeként szerez tudomást. A közlése többféle módon történhet, például postai úton történő kézbesítés, hirdetményi közlés vagy közhírré tétel útján, továbbá elektronikus úton, de szóban is közölhető (például tárgyalás vagy tanú meghallgatás esetén a következő időpont, rendreutasítás, hiánypótlásra történő felhívás, amit az ügyfél azonnal teljesít a kormányablaknál). A határozatot a hatóság közli az ügyféllel, azzal, akire nézve az rendelkezést tartalmaz, az ügyben eljáró szakhatósággal. A végzést a hatóság közli azzal, akire nézve az rendelkezést tartalmaz, és akinek a jogát vagy jogos érdekét érinti.

Az Ákr. nem a döntések jogerejéről, hanem azok **véglegességéről** rendelkezik. A hatóság döntése végleges, ha azt a hatóság már – az Ákr.-ben meghatározott kivételekkel – nem változtathatja meg.¹²⁹ Tehát a véglegesség a hatóság előtti eljárás befejezését jelenti, azaz azt, hogy a hatóság döntéséből eredő jogok és kötelezettségek az eljárásban résztvevőket kötik. A véglegesség összefügg a fellebbezhetőséggel. Ha fellebbezésnek nincs helye, a döntés a közléssel válik véglegessé, de természetesen ekkor is igénybe vehető a közigazgatási per, mivel a jogorvoslati jogot biztosítani kell. Amennyiben törvény adott ügýtípusban megengedi a fellebbezést a hatóság döntése véglegessé válik, ha ellene nem fellebbeztek, és a fellebbezési határidő letelt; a fellebbezésről lemondtak vagy a fellebbezést visszavonták; vagy a másodfokú hatóság az elsőfokú hatóság döntését helybenhagyta, a másodfokú döntés közlésével. A fellebbezésről lemondás vagy a fellebbezés visszavonása esetén, illetve azokban az eljárásokban, ahol fellebbezésnek nincs helye, a döntés a közléssel válik véglegessé. A fellebbezési eljárás megszüntetése esetén a hatóság fellebbezéssel támadható elsőfokú döntése a fellebbezési eljárás megszüntetéséről szóló végzés véglegessé válásának napján válik véglegessé. Abban az esetben pedig, ha a fellebbezéssel elsőfokú döntés csupán egyes része érintett, a fellebbezés elbírálása nem hat ki a fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezésekre, így azok az általános szabályok szerint válnak véglegessé.¹³⁰

4.4. A döntés kijavítása, kiegészítése és a semmisség

A jog- és érdekvédelmet szolgálja – de nem valódi jogorvoslat – a döntés kijavítása, és kiegészítése, a semmisség és a hatósági bizonyítványok, igazolványok, nyilvántartási adatokkal szemben az ellenkező bizonyítása.

A hatósági döntés kijavítása vagy kiegészítése a formai hibák kiküszöbölésének, pontosításának a lehetőségeit foglalja magában, amelyek sosem érinthetik a döntés érdemi részét. **Kijavításnak** akkor van helye, ha a döntés elírást, vagy számítási hibát tartalmaz.¹³¹ Amennyiben a javításnak érdemi kihatása van, akkor azt nem a kijavítással, hanem a határozat módosításával vagy visszavonásával kell elvégezni. (Ha a döntésben több elírás is történt, a határozatot célszerű kicserélni.) A **kiegészítésre** akkor kerül sor, ha a döntésből jogszabály által előírt kötelező tartalmi elem hiányzik, vagy az ügy érdeméhez tartozó kérdésben nem született döntés.¹³² A kiegészítő határozat érdemi döntés abban a tekintetben, amire vonatkozik, de a fő kérdést illetően nem eredményezhet változást, hiszen ez már a határozat módosítása volna. A kiegészítést a hatóság egységes döntésbe foglalva, lehetőleg a döntés kicserélésével közli.

¹²⁹ Ld. Ákr. 82. § (1) bekezdését.

¹³⁰ Ld. Ákr. 81. §-át.

¹³¹ Ld. Ákr. 90. § (1) bekezdését.

¹³² Ld. Ákr. 91. § (1) bekezdését.

A legsúlyosabb eljárási hibák nem orvoshaltók, és ezek a döntés **semmisségét**, érvénytelenségét eredményezik, azaz alkalmatlan a benne foglalt joghatás kiváltására. A döntést tehát meg kell semmisíteni, illetve vissza kell vonni, és szükség esetén új eljárást kell lefolytatni, ha

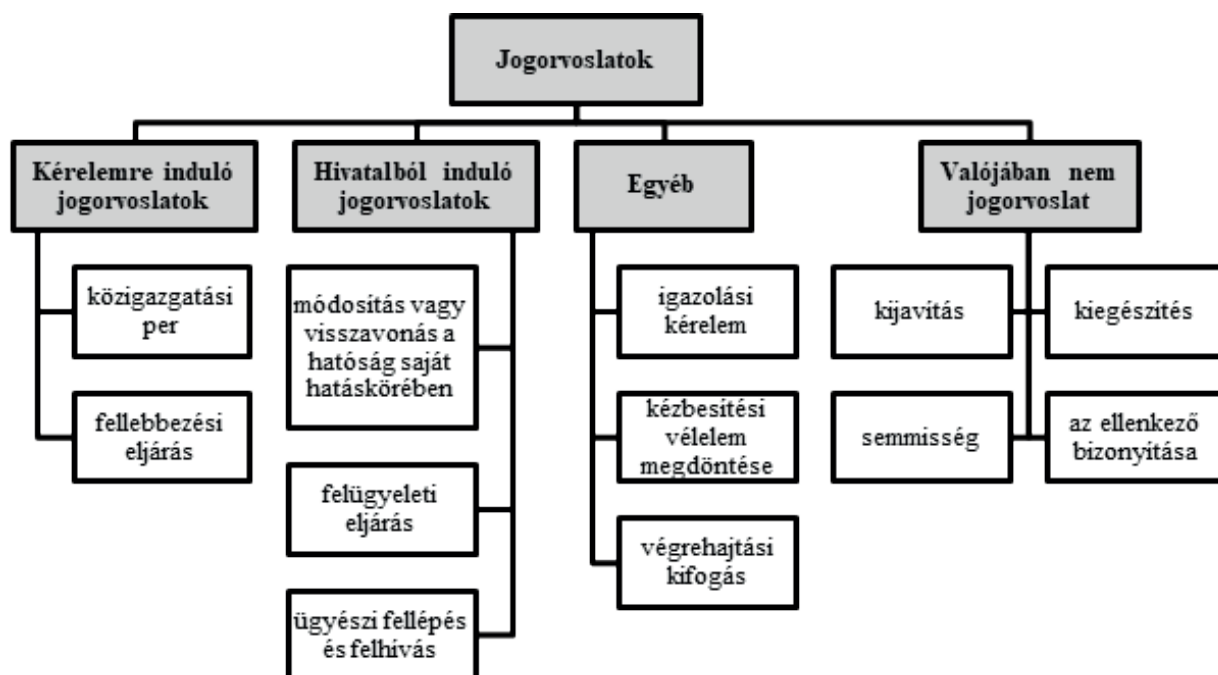
- az ideiglenes intézkedést kivéve – az ügy nem tartozik az eljáró hatóság hatáskörébe,
- azt a szakhatóság kötelező megkeresése nélkül vagy a szakhatóság állásfoglalásának figyelmen kívül hagyásával hozták meg,
- a döntést hozó testületi szerv nem volt jogszabályszerűen megalakítva, nem volt határozatképes, vagy nem volt meg a döntéshez szükséges szavazati arány,
- annak tartalmát bűncselekmény befolyásolta, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki,
- az ügyész a vádemelést elhalasztotta és annak tartama eredményesen telt el,
- a tartalma a közigazgatási bíróság adott ügyben hozott határozatával ellentétes,
- az eljárásba további ügyfél bevonásának lett volna helye, vagy
- valamely súlyos eljárási jogszabálysértést törvény semmisségi oknak minősít.

A döntés a fenti semmisségi okok esetén sem semmisíthető meg, ha az az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené, és a döntés véglegessé válása óta három év eltelt; vagy a kötelezettséget megállapító döntés véglegessé válásától, vagy ha az hosszabb, a teljesítési határidő utolsó napjától, a folyamatos kötelezettséget megállapító döntés esetén az utolsó teljesítéstől számított öt év eltelt, vagy ahhoz a mellőzött, vagy megkeresni elmulasztott szakhatóság utóbb hozzájárult.¹³³

¹³³ Ld. Ákr. 123. §-át.

5. JOGORVOSLATI SZAKASZ

A **jogorvoslat** minden olyan eljárási cselekmény, amely valamely sérelmes, hibás vagy hiányos (vagy annak vélt) döntés megtámadására irányul az ügyfél vagy az erre jogosult más személy, szerv részéről, azzal a céllal, hogy az arra feljogosított, hatáskörrel rendelkező szerv a döntést bírálja felül a jog- vagy érdeksérelem orvosolása érdekében. A jogorvoslatok funkciói közé tartozik az alanyi jogok védelme, illetve fontos szerepet töltenek be a közigazgatás működésének ellenőrzésében.¹³⁴ A jogorvoslat tárgya a döntés, alapja pedig lehet jog- vagy érdeksérelem. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 13. cikke biztosítja a hatékony jogorvoslathoz való jogot: bárkinek, akinek az Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.¹³⁵ Egy jogorvoslat akkor hatékony, ha annak igénybevételére a kérelmezőnek alanyi joga van; a jogkör gyakorlója érdemi felülbírálatot végezhet (a kérelem érdemét, jogkérdéseket és az ügy ténybeli megalapozottságát is vizsgálhatja); megváltoztathatja vagy hatályon kívül helyezheti a határozatot. A jogorvoslat legfontosabb alapelvét az Alaptörvény is rögzíti: mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.¹³⁶

4. sz. ábra: Az Ákr. jogorvoslati rendszere¹³⁷

¹³⁴ Temesi István (szerk.) (2018): Közigazgatási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 250. o.

¹³⁵ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről 13. cikk

¹³⁶ Alaptörvény XXVIII. cikk (7).

¹³⁷ A szerző saját szerkesztése.

A jogorvoslathoz való jog alapján a hatóság határozata ellen önálló jogorvoslatnak van helye. A hatóság végzése ellen önálló jogorvoslatnak akkor van helye, ha azt törvény megengedi, egyéb esetben a végzés elleni jogorvoslati jog a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés ellen igénybe vehető jogorvoslat keretében gyakorolható. Kérelemre induló jogorvoslati eljárások közé tartozik a közigazgatási per és a fellebbezési eljárás. Hivatalból induló jogorvoslati eljárások a döntés módosítása vagy visszavonása a hatóság saját hatáskörében, a felügyeleti eljárás, és az ügyészségről szóló törvény szerinti ügyészi felhívás és fellebbezés nyomán indított eljárás.¹³⁸ Súlyos eljárási hibák esetében nincs lehetőség jogorvoslatra, és a döntést meg kell semmisíteni, illetve vissza kell vonni, és szükség esetén új eljárást kell lefolytatni.

5.1. Kérelemre induló jogorvoslati eljárások

5.1.1. Közigazgatási per

Az Ákr. rendszerében a **közigazgatási per** az általános jogorvoslati eszköz. Az ügyfél – az önálló fellebbezéssel nem támadható végzések kivételével – a véglegessé vált döntés ellen közigazgatási pert indíthat. Fellebbezéssel támadható döntés esetén közigazgatási per akkor indítható, ha az arra jogosultak valamelyike fellebbezett és a fellebbezést elbírálták. Ha a jogsértés megszüntetésére felszólító ügyészi felhívásban megállapított határidő eredménytelenül eltelt, az ügyész közigazgatási pert indíthat a hatóság véglegessé vált döntése ellen, vagy a hatóság eljárási kötelezettségének elmulasztása esetén a hatóság eljárásra kötelezése iránt.¹³⁹

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényt (Kp.) kell alkalmazni a **közigazgatási jogviták** elbírálása iránti közigazgatási perben és az egyéb közigazgatási bírósági eljárásban. Az eljáró fórum általában a közigazgatási és munkaügyi bíróság, valamint a törvényszék és a Kúria. E hatásköri szabályozás a speciális szakértelemmel, komoly szakmai felkészültséggel és tapasztalattal rendelkező bírói fórumoktól várja el az ítélezési tevékenység magasabb színvonalú biztosítását.¹⁴⁰ A közigazgatási per biztosítani tudja az objektív elbírálást, nem hagy teret a szervezetten belüli egyéb érdek, elfogultság megjelenésének, valamint a bírói függetlenség és a bírósági eljárás nyilvánosságának elvéből fakadóan javul a döntési folyamatok átláthatósága és kiszámíthatósága is.¹⁴¹

A közigazgatási jogvita **tárgya** a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező cselekményének, vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége.¹⁴²

A per **alanyai** közül, felperes az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti. A pert az ellen az alperes közigazgatási szerv ellen kell indítani, amely a jogvita tárgyát képező közigazgatási tevékenységet megvalósította, többfokú közigazgatási eljárásban hozott cselekmény esetén a közigazgatási cselekmény megvalósítója az utolsó fokon eljáró közigazgatási szerv.

A közigazgatási pert **keresettel** kell megindítani, amelyben kérhető:

- a közigazgatási cselekmény hatályon kívül helyezése, megsemmisítése vagy megváltoztatása,
- a közigazgatási cselekmény elmulasztásának megállapítása,
- közigazgatási cselekmény megvalósításának megtiltása,

¹³⁸ Ld. Ákr. 112-113.§-át.

¹³⁹ Ld. Ákr. 114.§-át.

¹⁴⁰ Petrik Ferenc (szerk.) (2017): A közigazgatási perrendtartás magyarázata. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 71. o.

¹⁴¹ Indokolás a 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról 112-113. §-hoz.

¹⁴² Kp. 4. §.

- a közigazgatási jogviszonyból eredő kötelezettség teljesítésére kötelezés,
- a közigazgatási szerződéses jogviszonnyal vagy a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatban okozott kár megtérítésére kötelezés,
- a közigazgatási tevékenységgel előidézett jogsértés tényének vagy a közigazgatási jogviszony szempontjából lényeges egyéb ténynek a megállapítása.

A keresetlevelet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a vitatott közigazgatási cselekmény közlésétől számított harminc napon belül kell a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez benyújtani. A **védírat** az alperesnek a keresetlevélben foglaltakra tett nyilatkozata, amely vagy a keresetlevél visszautasítására irányul, vagy érdemi védekezést tartalmaz.

A **bíróság határozatai** az alábbiak lehetnek: a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben végzéssel dönt. A bíróság a keresetet illetően a következő határozatokat hozhatja: elutasítás, a keresetnek helyt adó ítélet, megváltoztatás, megsemmisítés vagy hatályon kívül helyezés, megállapítás. A közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálata tárgyában hozott ítélet anyagi jogerővel rendelkezik, így az kizárja, hogy ugyanazon közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára a felek vagy az érdekeltek új keresetet indíthassanak vagy azt egyébként vitássá tehesék.¹⁴³

A Kp. szabályozza továbbá a bírósági határozatok elleni **perorvoslatokat** (fellebbezés, felülvizsgálat, perújítás) és az alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárást, valamint a különös közigazgatási pereket és egyéb közigazgatási bírósági eljárásokat: egyszerűsített per, mulasztási per, marasztalási per, köztisztviselési felügyeleti per, az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálata és jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárás, valamint a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárás.

5.1.2. Fellebbezés

A fellebbezés alapján az ügyfél, vagy akire a döntés rendelkezést tartalmaz, az elsőfokú döntés ellen akkor élhet jogorvoslattal, ha azt törvény kifejezetten megengedi. Fellebbezésnek van helye, ha a határozatot járási (kerületi) hivatal vezetője vagy – a képviselő testület kivételével – helyi önkormányzat szerve, vagy rendvédelmi szerv helyi szerve hozta. A fellebbezést fő szabályként a határozat ellen kell benyújtani, de az Ákr. taxatív felsorolja azokat a végzéseket, amelyekkel szemben önálló fellebbezésnek van helye.¹⁴⁴ A fellebbezést a döntés közlésétől számított tizenöt napon belül az azt meghozó hatóságnál lehet előterjeszteni. Fellebbezni csak a megtámadott döntésre vonatkozóan, tartalmilag azzal közvetlenül összefüggő okból, illetve csak a döntésből közvetlenül adódó jog- vagy érdeksérelemre hivatkozva lehet. A fellebbezést indokolni kell és csak olyan új tényre lehet hivatkozni, amelyről az elsőfokú eljárásban az ügyfélnek nem volt tudomása, vagy arra önhibáján kívül eső ok miatt nem hivatkozott. A fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van. Ha a fellebbezés alapján a hatóság megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, azt módosítja vagy visszavonja (nem devolutív fellebbezés). Ha a hatóság a megtámadott döntést nem vonja vissza, illetve a fellebbezésnek megfelelően azt nem módosítja, javítja vagy egészíti ki, a fellebbezést a hatóság az ügy összes iratával, a fellebbezési határidő leteltét követően felterjeszti a másodfokú hatósághoz (devolutív fellebbezés). A másodfokú hatóság eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz. A másodfokú hatóság a döntést helybenhagyja, a fellebbezésben hivatkozott érdeksérelem miatt, vagy jogszabálysértés esetén azt megváltoztatja vagy megsemmisíti.¹⁴⁵

¹⁴³ Kp. 96. §

¹⁴⁴ Józsa Fábián (2009): KET Kérdezz-Felelek. Opten Kiadó, Budapest, 125. o.

¹⁴⁵ Ld. Ákr. 116-119.§-át.

5.2. Hivatalból induló jogorvoslati eljárások

Az ügyfél passzivitása mellett vagy akár az ügyfél akarata ellenében, hivatalból induló jogorvoslati eljárások a döntés módosítása vagy visszavonása, a felügyeleti eljárás és az ügyészi felhívás és fellépés.

5.2.1. A döntés módosítása vagy visszavonása

A döntés módosítása vagy visszavonása saját hatáskörben azt jelenti, hogy ha a hatóság megállapítja, hogy a másodfokú hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a döntését annak közlésétől számított egy éven belül, legfeljebb egy ízben módosítja vagy visszavonja. Törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában a döntést a hatósági igazolványba és bizonyítványba felvett téves bejegyzés kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.¹⁴⁶

5.2.2. Felügyeleti eljárás

A felügyeleti eljárás keretében a felügyeleti szerv hivatalból megvizsgálhatja az ügyben eljáró hatóság eljárását, illetve döntését, és ennek alapján megteszi a szükséges intézkedést a jogszabálysértő mulasztás felszámolására, illetve gyakorolja a felügyeleti jogkört. Ha a hatóság döntése jogszabályt sért, a felügyeleti szerv legfeljebb egy ízben azt megváltoztatja vagy megsemmisíti, és szükség esetén a döntést hozó hatóságot új eljárásra utasítja. A felügyeleti eljárásban hozott döntés közigazgatási bíróság előtt támadható meg.¹⁴⁷

5.2.3. Ügyészi felhívás

Az ügyész – az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.) alapján – ellenőrzi a közigazgatási hatóságok, valamint a bíróságon kívüli más jogalkalmazó szervek által hozott egyedi, bíróság által felül nem bíralt jogerős vagy végrehajtható döntések, valamint hatósági intézkedések törvényességét.¹⁴⁸ Az ügyész a közigazgatási hatósági döntés érdemére kiható törvényt sértés esetén a jogerőre emelkedéstől vagy a végrehajtás elrendelésétől számított legfeljebb egy éven belül, kötelezettséget megállapító, jogot elvonó vagy korlátozó döntés esetén a végrehajtáshoz való jog elévüléséig, követelés biztosítását vagy dolog zárlatát elrendelő döntéssel szemben mindaddig, amíg ez az állapot fennáll, felhívással él a törvényt sértés megszüntetése érdekében. Az ügyészi felhívás és fellépés esetében, ha az ügyész felhívással él, továbbá a későbbiekben a sikertelen felhívás esetén fellép, a hatóság az ügyész által kifogásolt döntését korlátozás nélkül módosíthatja (megváltoztathatja), illetve visszavonhatja (megsemmisítheti), akkor is, ha a közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó jogszabályt ezt egyébként korlátozza, vagy nem teszi lehetővé.¹⁴⁹ Az ügyész a felhívását az ügyben eljáró szerv

¹⁴⁶ Ld. Ákr. 120. §-át.

¹⁴⁷ Ld. Ákr. 121. §-át.

¹⁴⁸ Ld. Ütv. 29. §-át.

¹⁴⁹ Ld. Ákr. 122. §-át.

felügyeleti szervéhez nyújtja be, ha ilyen nincs, akkor pedig a döntést hozó szervhez.¹⁵⁰ A felhívás eredménytelensége esetén az ügyész az alapügyben hozott jogerős döntést támadhatja meg bíróság előtt.

¹⁵⁰ Ld. Ütv. 29. §-át.

6. VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁS ÉS EGYES HATÓSÁGI INTÉZKEDÉSEK KÜLÖNÖS SZABÁLYAI

6.1. Végrehajtás általános szabályai

Az Ákr. rendelkezéseit a végrehajtási eljárásban a vonatkozó fejezetben foglalt eltérésekkel, ezek hiányában pedig az 1994. évi LIII. törvényt a bírósági végrehajtásról (Vht.) kell alkalmazni.¹⁵¹

Ha az ügyfél a hatóság végleges döntésében foglalt kötelezésnek nem tett eleget, az végrehajtható. A végrehajtás két szakaszra osztható: elrendelés és foganatosítás. A végrehajtási szakasz az **elrendeléssel** veszi kezdetét, amelyről a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság dönt végzéssel. A hatóság a végrehajtást hivatalból vagy a jogosult kérelmére rendeli el. A **foganatosítási** szakaszban kerül sor az egyes végrehajtási intézkedésekre, amelyeket fő szabályként – mivel többségében pénzfizetési kötelezettség végrehajtásra kerül sor – az állami adóhatóság végez,¹⁵² a 2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról (Ave.) alapján. Amennyiben az Ave. nem rendelkezik eltérően, úgy az állami adóhatóság által foganatosított végrehajtási eljárásban az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.) és az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

Sajátos jogorvoslat érvényesül a végrehajtási szakaszban, ugyanis a végrehajtást foganatosító szerv eljárása miatt **végrehajtási kifogást** lehet előterjeszteni, amelyet a felügyeleti szerv, ennek hiányában a közigazgatási bíróság bírál el.

A végrehajtást az azt elrendelő hatóság vagy a másodfokú hatóság **függesztheti** fel. Ha a felfüggesztésre okot adó körülmény megszűnt, a végrehajtást elrendelő hatóság dönt a végrehajtás folytatásáról.¹⁵³ A végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtást **megszünteti**, ha a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri, és ez mások jogait nem sérti; a követelés elévült, és a végrehajtás megszüntetését a kötelezett kéri; vagy a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható.¹⁵⁴ A végrehajtási jog a teljesítési határidő utolsó napjától számított három év elteltével évül el. A végrehajtás elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Azonban a teljesítési határidő utolsó napjától számított hat év elteltével azonban a határozat **nem hajtható végre**.¹⁵⁵

6.2. Egyes hatósági intézkedések különös szabályai

Az Ákr. négy sajátos hatósági intézkedést külön nevesít: ideiglenes intézkedés, biztosítási intézkedés, zár alá vételt és a lefoglalás.

¹⁵¹ Ld. Ákr. 131. § (1) bekezdését.

¹⁵² Ld. Ákr. 133-134. §

¹⁵³ Ld. Ákr. 136. §-át.

¹⁵⁴ Ld. Ákr. 137. §-át.

¹⁵⁵ Ld. Ákr. 138. §-át.

A hatóság – tekintet nélkül a hatáskörére és az illetékességére – hivatalból köteles megtenni azt az **ideiglenes intézkedést**, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral, veszéllyel vagy a személyiségi jogok elháríthatatlan sérelmével járna.¹⁵⁶ Ha az eljárás tárgyát képező kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, a teljesítési határidő lejártá előtt, az erre okot adó körülmény felforrulásától számított öt napon belül a hatóság **biztosítási intézkedésként** pénzkövetelés biztosítását rendeli el, vagy a meghatározott dolgot zár alá veszi, vagy lefoglalja.¹⁵⁷ A **zár alá vételre** akkor kerül sor, ha a tényállás másként nem tisztázható vagy az jelentős késedelemmel járna, vagy a zár alá vétel mellőzése a tényállás tisztázásának sikerét veszélyeztetné, a hatóság jogosult valamely dolog birtokának a birtokos rendelkezése alóli elvonására. Nem vehető zár alá olyan dolog, amely a birtokosának élete, egészsége fenntartásához, illetve az életfeltételei fenntartásához egyébként nélkülözhetetlen jövedelemszerzéséhez szükséges. Az ilyen dolgot a hatóság **lefoglalja**, és a birtokos őrizetében hagyja, aki azt rendeltetésszerűen használhatja.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Ld. Ákr. 106. §-át.

¹⁵⁷ Ld. Ákr. 107. §-át.

¹⁵⁸ Ld. Ákr. 108. § (1) bekezdését.

7. JOGSZABÁLYTÁR

Törvények:

1. Magyarország Alaptörvénye
2. 1990. évi XCIII. törvény az illetékről
3. 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
4. 1994. évi LIII. törvényt a bírósági végrehajtásról
5. 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
6. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
7. 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
8. 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
9. 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról
10. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
11. 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
12. 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
13. 2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról

Kormányrendeletek:

1. 469/2017. (XII. 28.) Kormányrendelet az eljárási költségekről, az iratbetekintéssel összefüggő költségterítésről, a költségek megfizetéséről, valamint a költségmentességről
2. 7/1986. (VI. 26.) IM rendelet a szakfordításról és a tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet végrehajtásáról

Indokolás:

1. Indokolás az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez

8. IRODALOMJEGYZÉK

1. Balogh-Békesi Nóra (2015): A tisztességes ügyintézéshez és a tisztességes eljáráshoz való jog. In: Gerencsér Balázs – Berkes Lilla – Varga Zs. András (szerk.): A hazai és uniós közigazgatási eljárásjog aktuális kérdései. Pázmány Press, Budapest.
2. Balogh-Békesi Nóra – Pollák Kitti – Vértessy László (2018): Közigazgatási bíraskodás alapjai. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest.
3. Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Kovács András György (2013): Nagykomentár a közigazgatási eljárási törvényhez. CompLex Kiadó, Budapest.
4. Boros Anita (2010): Bizonyítás a közigazgatási eljárásjogban. Magyar Közlöny Kiadó, Budapest.
5. Boros Anita (2011): Közérthető közigazgatási hatósági eljárás. CompLex Kiadó, Budapest.
6. Boros Anita (2014): A Ket. egyes rendelkezéseiről II. In: Új Magyar Közigazgatás, 7. évfolyam, 4. szám.
7. Csiba Tibor (2005): A megosztott hatáskör és a szakhatóság, mint ennek jogosultja. In: Magyar Közigazgatás, 55. évfolyam, 7. szám.
8. Darák Péter – Boros Anita (szerk.) (2018): Az általános közigazgatási rendtartás szabályai. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest.
9. Ficzer Lajos (szerk.) (2004): Magyar közigazgatási jog. Általános rész, Osiris Kiadó, Budapest.
10. Gyergyák Ferenc (2016): A hatóság döntései. In: Tóth András (szerk.): Közigazgatási jog – Jogi Szakvizsga Könyvek Patrocinium, Budapest.
11. Józsa Fábrián (2009): KET Kérdezz-Felelek. Opten Kiadó, Budapest.
12. Kilényi Géza (szerk.) (2005): A közigazgatási eljárási törvény kommentárja. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest.
13. Lőrincz Lajos (szerk.) (2009): Közigazgatási eljárásjog. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
14. Magyar Zoltán (1942): Magyar közigazgatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
15. Nemzeti Közszerológálati Egyetem (2017): Jó állam jelentés 2017. A jó kormányzást megalapozó közszerológálat-fejlesztés, Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
16. Nemzeti Közszerológálati Egyetem (2018): Közigazgatási Online Lexikon. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest.
17. Paulovics Anita (2003): Az általános és különös eljárási szabályok a közigazgatásban. Bíbor Kiadó, Miskolc.
18. Petrik Ferenc (szerk.) (2017): A közigazgatási perrendtartás magyarázata. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
19. Pollák Kitti (2014): Achievement of the right to legal remedy in the Hungarian Administrative Procedures, In: Daniela Cickanova – Zuzana Illyova – Vladislav Micatek – Ondrej Ruzicka

(szerk.): Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2013. Comenius University in Bratislava, Faculty of Law.

20. Szabó Lajos – Gyergyák Ferenc – Darák Péter (2005): A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályai. Unió Lap- és Könyvkiadó, Budapest.
21. Sztás Jenő (1939): Közigazgatási eljárás, In A korszerű közzolgálat útja, 9. szám.
22. Szontagh Vilmos (1948): A közigazgatási jogtudomány tankönyve. Debreceni Tudományegyetemi Nyomda, Debrecen.
23. Temesi István (szerk.) (2018): Közigazgatási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
24. Tóth András (szerk.) (2016): Közigazgatási jog – Jogi Szakvizsga Könyvek. Patrocinium Kiadó, Budapest.
25. Valló József (1937): Közigazgatási eljárás. Budapest székesfőváros háziyomdája, Budapest.
26. Valló József (1942): Törvénytervezet az általános közigazgatási rendtartásról indokolással.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem kiadványa.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem;
Államtudományi és Közigazgatási Kar
www.uni-nke.hu

Felelős Kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert Dékán

Címe:

1083 Budapest, Üllői út 82.

Kiadói szerkesztő:

Kiss Eszter

Tördelőszerkesztő:

Bödecs László

978-615-5870-43-9 (PDF)

A kiadvány

a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001

„A közszolgáltatás komplex kompetencia,
életpálya-program és oktatás technológiai
fejlesztése” című projekt keretében készült
el és jelent meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE